

บทที่ 4

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการดูแลโทรทัศน์ของเด็ก

บทนี้ผู้วิจัยจะรายงานรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลโทรทัศน์ของเด็ก ซึ่งจะนำเสนอด้วยวิธีการเล่าเรื่องและการอธิบายในแต่ละครอบครัว และสรุปด้วยตาราง ดังต่อไปนี้

4.1 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารในแต่ละครอบครัวแล้วพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเพื่อฟัง และ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน ซึ่งแต่ละครอบครัว มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

4.1.1 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย คือ ครอบครัวที่ผู้ปกครองจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยยึดแนวความคิด ของข้อเท็จจริง และความถูกต้อง ซึ่งครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในลักษณะนี้ ได้แก่

ครอบครัว ด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม)

ครอบครัวของด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม) สมาชิกภายในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และ ปลื้ม พ่อปลื้มมีอาชีพเป็นวิศวกรทำงานอยู่ที่ต่างจังหวัดทำให้ต้องเดินทางบ่อยครั้ง พ่อจะกลับบ้านเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์เท่านั้น โอกาสในการพบปะพูดคุยกันระหว่างปลื้มกับพ่อจึงมีน้อย แม่ปลื้มมีอาชีพเป็นครูสอนเด็กในระดับประถมที่โรงเรียนวัดเกาะ ซึ่งเป็นโรงเรียนเดียวกันกับที่ปลื้มกำลังศึกษาอยู่ ปลื้มมีเวลาส่วนใหญ่อยูอยู่กับแม่จึงทำให้ปลื้มมีโอกาสในการพูดคุยกับแม่มากกว่าพ่อ

กิจวัตรประจำวันของป्ली้ม ทุกวันเวลาประมาณ 07.30 น. ป्ली้มกับแม่จะไปโรงเรียนพร้อมกัน แต่ในตอนเย็นป्ली้มจะต้องกลับบ้านเพียงลำพังคนเดียวเพราะแม่ต้องสอนพิเศษเด็ก ๆ ที่โรงเรียน หลังเวลาเลิกเรียน ช่วงเวลานี้ป्ली้มจะอยู่บ้านคนเดียวและรอเวลาที่แม่จะกลับบ้าน โดยปกติแล้วแม่จะกลับบ้านเวลาประมาณ 17.30 น. เมื่อแม่กลับมาถึงบ้านแม่จะเข้าครัวเพื่อเตรียมอาหารเย็น ป्ली้มก็จะดูโทรทัศน์รอแม่ไปพลาง ๆ เมื่อทั้งคู่ได้รับประทานอาหารร่วมกันแล้ว ป्ली้มกับแม่จะดูโทรทัศน์ร่วมกันจนถึงเวลาประมาณ 20.30 น. ป्ली้มต้องไปอาบน้ำและเข้านอน

สำหรับในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ โอกาสในการพูดคุยกันในครอบครัวจะมีมากขึ้น ป्ली้มกับพ่อและแม่ก็จะทำร่วมกิจกรรมกันทั้งครอบครัว เช่น การดูโทรทัศน์ร่วมกัน หรือการออกไปเที่ยวนอกบ้าน กิจวัตรประจำวันของครอบครัวป्ली้มเป็นไปอย่างเบาบางในช่วงวันปกติ แต่จะการสื่อสารพูดคุยจะมีมากขึ้นในวันหยุด ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารของครอบครัวป्ली้มจะพบมากในสภาพสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะครอบครัวในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ เพราะผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงทำให้ไม่มีเวลาในการพบปะพูดคุยกับเด็ก สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“ป्ली้มเค้าเป็นคนว่าง่าย สอนง่าย แต่ก่อนตอนเด็ก ๆ ตามประสาเด็กนั้นนะก็มีดี้อเหมือนกันแต่ดี้อไม่มากหรอก เดี่ยวนี้เค้าโตแล้วเป็นเด็กเรียบร้อย เราบอกอะไรเค้า ๆ ก็ฟังนะ แต่เราก็จะฟังเค้าด้วยเหมือนกัน มีอะไรจะใช้เหตุผลคุยกันมากกว่า”

ป्ली้มมีอิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสาเหตุนั้นมาจากการที่แม่ต้องทำงานทำให้ไม่มีเวลามาคอยควบคุมดูแล และแม่เห็นว่าป्ली้มโตพอที่จะมีความรับผิดชอบตัวเองได้บ้างแล้ว ในเรื่องการสื่อสารแม่จะใช้เหตุผลในการพูดคุยกับป्ली้ม ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเข้าข่ายรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ช. จิระวัฒน์ (ฟลุ๊ค)

ครอบครัว ด.ช. จิระวัฒน์ (ฟลุ๊ค) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ฟลุ๊ค น้องชายฟลุ๊ค และหลานชายของแม่ที่รับมาอยู่ด้วยเพื่อช่วยแม่ทำงานที่บ้าน พ่อกับแม่ฟลุ๊คมีอาชีพค้าขาย ขายของจำพวกพวกเครื่องอุปโภคบริโภค โดยใช้ชั้นล่างของบ้านทำเป็นร้านค้าลักษณะเป็นร้านขายของส่งขนาดใหญ่ที่มีสินค้าข้าวของจำนวนมากมายวางเรียงรายจนแทบไม่มีทางเดิน

ทุก ๆ เข้าประมาณเวลา 05.00 น. พ่อต้องออกไปส่งของให้ลูกค้านอกบ้านและกลับถึงบ้านเวลาประมาณ 20.00 น. ทำให้โอกาสในการพูดคุยกันระหว่างพลู๊ดกับพ่อจึงมีน้อยกว่าแม่เพราะแม่ขายของอยู่บ้านตลอดทั้งวัน แม่เปิดร้านขายของจนกว่าพ่อจะกลับบ้านจึงปิดร้าน ถึงแม้ว่าแม่จะมีโอกาสเจอพลู๊ดมากกว่าพ่อ แต่ลักษณะงานของแม่ที่ต้องทำงานขายของทั้งวันและเวลาปิดร้านไม่แน่นอน คือแล้วแต่ว่าช่วงไหนขายของดีหรือไม่ดี ถ้าช่วงวันที่ขายของดี เช่น ช่วงเทศกาลปีใหม่หรือตรุษจีน แม่จะปิดร้านค่อนข้างดึก ทำให้โอกาสในการพูดคุยกับพลู๊ดมีน้อยกว่าทุกวัน เพราะบางทีกว่าที่แม่จะปิดร้านพลู๊ดก็หลับแล้ว

กิจวัตรประจำวันของพลู๊ด นอกจากพลู๊ดต้องไปโรงเรียนทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์แล้ว หลังจากเลิกเรียนพลู๊ดยังต้องไปเรียนพิเศษ และพลู๊ดจะกลับถึงบ้านเวลาประมาณ 18.00น. เมื่อมาถึงบ้านพลู๊ดจะอาบน้ำและรับประทานอาหารเย็น จากนั้นพลู๊ดก็จะขึ้นไปดูโทรทัศน์หรือเล่นเกมคอมพิวเตอร์บนชั้นลอย ซึ่งเป็นชั้นที่เชื่อมต่อระหว่างชั้นบนกับชั้นล่างจนถึงเวลาประมาณ 21.00น. พลู๊ดจึงเข้านอน

สำหรับวันเสาร์-วันอาทิตย์ ในตอนเช้าพลู๊ดจะดูโทรทัศน์กับน้องชายจนถึงเวลาประมาณ 10.00 น. หลังจากนั้นพลู๊ดจะออกไปเล่นกับเพื่อนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน หรือถ้าพลู๊ดไม่ออกไปเล่นกับเพื่อน พลู๊ดก็จะอยู่ข้างบนบ้านเพื่อเล่นเกมกับน้องจนถึงเวลาประมาณ 16.30 น. พลู๊ดจึงลงมาข้างล่างเพื่อรอรับประทานอาหารเย็นพร้อมกับแม่ หลังจากนั้นพลู๊ดจะออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ ตรงบริเวณหน้าบ้าน จนถึงเวลาประมาณ 19.00 น. พลู๊ดจะไปอาบน้ำ ดูโทรทัศน์และเล่นกับน้องชายรอจนกว่าแม่จะปิดร้าน ซึ่งในวันหยุดนี้แม่อนุญาตให้ พลู๊ดนอนดึกได้เพราะพลู๊ดไม่ต้องไปโรงเรียน พลู๊ดจะเล่นกับน้องและรอดูรายการโทรทัศน์ที่ชอบร่วมกับแม่ กิจวัตรของพลู๊ดกับแม่เป็นเช่นนี้ทุกวัน เมื่อถามถึงความคิดเห็นของแม่ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแม่ได้ให้ความเห็นว่า

“อย่าสอนให้มันเหมือนฝรั่งมาก มันจะออกเขื่อมันไป มันจะก้าวร้าว แต่เราอยู่เมืองไทยนะ มันก็เกินไป บางทีมันเกินไปนะ เด็กที่แสดงออกมากไป แต่บางทีเด็กไทยถ้าเราไปพูดบังคับเค้ามาก เค้าจะไม่มีความคิดเป็นของตัวเอง อย่างเรียนหนังสือครูก็ต้องบอกทุกอย่างติดกับเด็กที่เรียนโรงเรียนฝรั่งนะ เค้าจะคิดของเค้าเป็น แต่พ่อแม่จะตะแคงเค้าไม่ได้ เค้าดีตรงที่มีความคิดเป็นของตัวเอง ถ้าเค้าเดินถูกก็ถูกนะ ก็เลยเอากิ่ง ๆ ให้เด็กมีความคิด ให้เชื่อฟังเคารพแบบคนไทย แต่มีความคิดแบบฝรั่ง”

เนื่องจากแม่ต้องทำงานทั้งวัน และเวลาในการทำงานของแม่ก็ไม่แน่นอน ทำให้แม่ไม่มีเวลาควบคุมหรือเอาใจใส่ฟลุ๊คเท่าที่ควร แต่แม่ก็ปล่อยให้ฟลุ๊คได้มีอิสระหรือตัดสินใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เพราะแม่เห็นว่าฟลุ๊คโตพอที่จะมีความคิดมีเหตุผลเป็นของตัวเองแล้ว ซึ่งแม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“คุณมั่งนะบางทีเหนื่อยก็ต้องตีกันมั่ง... มันเป็นอย่างนั้นนะ แต่เดี๋ยวนี้แม่ไม่ค่อยตีฟลุ๊คแล้ว เพราะฟลุ๊คเค้าโตแล้วเค้าพุดรู้เรื่องแล้ว ตอนนี้เวลาจะพุดอะไรกับเค้าต้องพุดด้วยเหตุด้วยผล โดยเฉพาะเวลาถ้าจะลงโทษเค้า เค้าจะบอกแม่ว่าอย่าตีเค้าเค้าเป็นแบบนี้ เดี่ยวเค้าก็หาย”

แม้ว่าบางครั้งความคิดเห็นในแบบของฟลุ๊คอาจไม่ถูกต้องนัก แต่แม่ก็จะไม่ห้ามหรือจำกัดความคิดเห็นของฟลุ๊ค แม่จะพยายามให้เหตุผลอธิบายให้ฟลุ๊ครู้ว่าความจริงแล้วควรเป็นอย่างไร ซึ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวลักษณะนี้ จัดเป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ญ. อัญญา (อัน)

ครอบครัวของ ด.ญ. อัญญา (อัน) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และอัน พ่อกับแม่อันมีอาชีพตัดเย็บผ้าที่บ้าน ลักษณะงานเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว พ่อจะทำงานหน้าบ้านเพราะมีพื้นที่กว้างขวางและต้องเฝ้าดูเครื่องจักรเย็บไปด้วย ส่วนแม่ทำงานในบ้านและมีหน้าที่ในการดูแลอัน เวลาในการทำงานของพ่อกับแม่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความรีบเร่งของงาน แต่โดยปกติแล้วทั้งคู่จะเลิกงานเวลาประมาณ 21.00 น. เมื่อพ่อกับแม่ทำงานที่บ้านจึงทำให้มีโอกาสในการสื่อสารพูดคุยระหว่างกันมากขึ้น เรื่องราวในการพุดคุยร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่ได้ทำในระหว่างวัน เช่น การเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

กิจวัตรประจำวันของอัน นอกจากจะต้องไปโรงเรียนทุกวันแล้ว หลังเลิกเรียนอันจะออกไปเล่นกับเพื่อนแถว ๆ บ้าน หรือบางวันอันจะชวนเพื่อน ๆ มาเล่นที่บ้าน สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันในเวลาประมาณ 18.00 น. เพราะเป็นเวลารับประทานอาหารเย็นของครอบครัว หลังจากนั้นพ่อจะกลับออกไปทำงานต่อ ส่วนแม่ก็จะอยู่ดูโทรทัศน์กับอันข้างในบ้าน

ส่วนวันเสาร์-วันอาทิตย์ อันจะมีโอกาสพบกับพ่อและแม่มากขึ้น ในตอนเช้าอันจะอยู่บ้านดูโทรทัศน์ บางครั้งอันก็จะนอนพักผ่อน ในระหว่างนี้พ่อกับแม่ก็จะทำงานไปเรื่อย ๆ ทั้งวัน สมาชิกทุกคนในบ้านจะมีโอกาสพบปะสื่อสารพูดคุยกันมากขึ้นอีกครั้งในเวลาประมาณ 18.00 น. ซึ่งเป็นเวลารับประทานอาหารเย็นร่วมกัน กิจกรรมประจำวันของสมาชิกในครอบครัวของอันเป็นเช่นนี้แทบทุกวัน สำหรับเรื่องรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว พ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“ผมกับแม่เค้าทำงานที่บ้าน เจอเค้าตลอดละ นอกจากวันไหนที่เค้าไปโรงเรียนหรือออกไปเล่นกับเพื่อนแถว ๆ นี้ ...ตอนนี้ส่วนมากจะปล่อยเค้าเพราะเค้าโตแล้ว มีอะไรเราก็คุยกันมากกว่า”

พ่อได้ให้ข้อมูลที่สนับสนุนรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวว่า

“แต่ก่อนจะควบคุมเค้านะ แต่ว่าตอนนี้ส่วนมากจะปล่อยเค้า เพราะบอกเค้าแล้วเค้าเชื่อ บอกว่าหยุดได้แล้ว เค้าก็หยุด เค้าจะเชื่อฟังพ่อกว่า จะบอกคำเดียวเค้าก็จะเชื่อ”

พ่อเคยควบคุมอันเมื่ออันอายุยังน้อย ซึ่งอันก็เชื่อฟังเป็นอย่างดี เมื่อพ่อเห็นว่าอันโตแล้วจึงไว้ใจและปล่อยให้อันมีอิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ หรือตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง พ่อใช้วิธีการพูดคุยกับอันด้วยเหตุผลมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีแนวโน้มเป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ญ.เนตรอัปสร (ก๊ฟ)

ครอบครัวของ ด.ญ.เนตรอัปสร (ก๊ฟ) สมาชิกภายในบ้านประกอบด้วย พ่อ แม่ และก๊ฟ ทั้งพ่อและแม่มีอาชีพตัดเย็บผ้าที่บ้าน สถานที่ที่พ่อทำงานคือบริเวณหน้าบ้าน เพราะมีพื้นที่กว้างขวางสะดวกกับการทำงาน สำหรับแม่จะทำงานข้างในบ้านและดูแลก๊ฟไปด้วย ด้วยเหตุที่พ่อกับแม่ทำงานที่บ้าน จึงทำให้พ่อกับแม่และอันมีโอกาสสื่อสารพูดคุยกันทุกวัน เรื่องราวในการพูดคุยกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทั่วไปที่เกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน โดยพ่อกับแม่จะมีโอกาสพูดคุยกับก๊ฟทุกเช้าก่อนก๊ฟไปโรงเรียนและหลังจากที่ก๊ฟกลับมาจากโรงเรียน หรือช่วงเวลารับประทานอาหาร

และดูโทรทัศน์ร่วมกันในตอนเย็น การสื่อสารพูดคุยกันจะสิ้นสุดลงในแต่ละวันเมื่อเวลาที่ต่างฝ่ายต่างเข้านอนแล้ว

กิจวัตรประจำวันของก๊อฟ นอกจากต้องไปโรงเรียนทุกวันแล้ว หลังกลับจากโรงเรียนก๊อฟจะปั่นจักรยานออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และก๊อฟจะกลับเข้าบ้านอีกครั้งในเวลาประมาณ 18.00 น. เพื่อรับประทานอาหารเช้าร่วมกันกับครอบครัว ขณะรับประทานอาหารเช้าดูโทรทัศน์ร่วมกันไปด้วย

สำหรับในวันหยุด เช่น วันเสาร์-อาทิตย์ ก๊อฟจะตื่นขึ้นมาดูโทรทัศน์จนถึงเวลาเที่ยง หลังจากนั้นเวลาประมาณ 14.00 น. ก๊อฟจะออกไปเล่นบ้านเพื่อนซึ่งเป็นญาติที่อาศัยอยู่ถัดไปอีกซอย เพราะบริเวณบ้านก๊อฟไม่มีเพื่อนเล่นที่อยู่ในวัยเดียวกัน ก๊อฟเล่นกับเพื่อนจนถึงเวลาประมาณ 17.00 น. ก๊อฟจึงกลับบ้าน เพื่อร่วมรับประทานอาหารเช้ากับครอบครัว หลังจากนั้นก๊อฟอยู่กับแม่ตลอดจนถึงเวลาประมาณ 21.00 น. ก๊อฟจึงเข้านอน สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“น้องสามารถแสดงความคิดเห็นได้ เราก็ต้องฟังเค้าด้วย ไม่ใช่ไปบังคับเค้านะ คือหาเหตุผลกับเค้าก่อน ถ้าเหตุผลฟังแล้วเหตุผลดีก็รับฟัง แม่ก็ยอม”

แม่ได้เปิดโอกาสให้ก๊อฟได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับแม่ และแม่ได้ให้การสนับสนุนการใช้เหตุผลในการสื่อสาร พูดคุย ส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีรูปแบบเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ญ.บุษราคัม (ออม)

ครอบครัวของ ด.ญ.บุษราคัม (ออม) สมาชิกภายในบ้านประกอบด้วย พ่อ แม่ ออม และ ป้า พ่อมีอาชีพวิศวกรทำงานที่ต่างจังหวัดทำให้ต้องเดินทางบ่อยครั้ง พ่อจะกลับบ้านทุกวันอาทิตย์ ส่วนแม่ออมมีอาชีพเป็นพนักงานบัญชีในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง แม่ต้องออกไปทำงานตั้งแต่เวลาประมาณ 06.00 น. และกลับถึงบ้านเวลาประมาณ 20.30 น. ออมมีเวลาส่วนใหญ่อยู่กับป้าซึ่งเป็นพี่สาวแท้ ๆ ของแม่ ป้ามีหน้าที่คอยดูแลออมแทนพ่อกับแม่ของออมที่ออกไปทำงานนอกบ้าน ออมจึงมีโอกาสพูดคุยกับป้ามากกว่าพ่อและแม่ เรื่องราวในการพูดคุยด้วยกันส่วนใหญ่เป็นเรื่อง เรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างวัน

กิจวัตรประจำวันของออมนอกจากที่ต้องไปโรงเรียนแล้ว เมื่อกลับมาถึงบ้านออมจะพักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ในช่วงเวลาสั้นๆก่อนที่จะออกไปเล่นกับเพื่อนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ออมจะเล่นกับเพื่อนจนกระทั่งเวลาประมาณ 18.00 น. จึงจะกลับเข้าบ้านอีกครั้งเพื่อรับประทานอาหารเย็นและดูโทรทัศน์ร่วมกับป้า จนถึงเวลาประมาณ 20.30น. ออมกับป้าจึงเข้านอน

สำหรับวันเสาร์-วันอาทิตย์ การพบปะพูดคุยกันของสมาชิกในครอบครัวจะมีมากขึ้น เพราะทุกคนจะพักผ่อนอยู่ที่บ้านและมักจะมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การทำอาหารเป็นพิเศษ การดูโทรทัศน์ร่วมกันหรือในบางครั้งก็จะเข้าวัดทัศนมาดู กิจวัตรของสมาชิกในครอบครัวออมจะเป็นเช่นนี้แทบทุกวัน สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ป้าได้ให้ข้อมูลว่า

“ก็คุยกันบ่อยกับออมนะ เพราะเรามีหน้าที่ดูแลเค้าแทนพ่อกับแม่ ป้าเจอเค้าทุกวัน คุยกับเค้าบ่อยกว่าพ่อแม่เค้าอีก มีอะไรเค้าก็จะมาบอก มาเล่าให้ฟัง อย่างเวลามีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนที่โรงเรียน เค้าก็จะมาเล่าให้เราฟัง”

ป้าเห็นว่าออมโตแล้วจึงปล่อยให้ออมสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับป้าได้อย่างอิสระ โดยที่ป้าจะรับฟังความคิดเห็นของออมและช่วยเป็นที่ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ให้ออม ส่งผลให้ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีแนวโน้มเป็นรูปการสื่อสารแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ญ. นิสานุชย์ (มะปราง)

ครอบครัวของ ด.ญ. นิสานุชย์ (มะปราง) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย แม่ พี่สาว คนโต มะปราง น้องชาย และยายอายุประมาณ 63 ปี ยายมีหน้าที่คอยดูแลเด็ก ๆ แทนแม่ แม่ มะปรางมีอาชีพรับจ้างทำงานอยู่ต่างจังหวัด จะกลับบ้านทุกเย็นวันศุกร์ ส่วนพ่อของมะปรางนั้น ยายบอกว่าได้หายไปนานกว่า 2 เดือนแล้ว และไม่ได้ส่งข่าวคราวติดต่อกลับมาเลย ดังนั้นภาระหน้าที่ค่าใช้จ่ายทั้งหมดจึงตกอยู่กับแม่ของมะปรางเพียงคนเดียว ยายคอยช่วยแบ่งเบาภาระแม่ของมะปรางโดยการดูแลเด็ก ๆ ให้ ดังนั้นมะปรางจึงมีโอกาสได้พูดคุยกับยายมากกว่าแม่ เรื่องราวที่พูดคุยร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างวัน และการพูดคุยสนทนากันจะสิ้นสุดลงเมื่อต่างฝ่ายต่างเข้านอน

กิจวัตรประจำวันของมะปรางนอกจากต้องไปโรงเรียนทุกวันแล้ว หลังเลิกเรียนมะปรางจะออกไปเล่นกับเพื่อนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง จนถึงเวลาประมาณ 18.00 น. ยายจะเรียกมะปรางเข้าบ้านเพราะค่อนข้างมืดแล้วและเกรงว่าหลานจะได้รับอันตราย เมื่อมะปรางเข้าบ้านก็จะรับประทานอาหารเช้าและดูโทรทัศน์ร่วมกันกับยายและน้อง

สำหรับวันเสาร์-วันอาทิตย์โอกาสในการสื่อสารระหว่างมะปรางกับยายจะมีมากขึ้นเพราะมะปรางไม่ต้องไปโรงเรียน มะปรางกับน้องจะตื่นแต่เช้าเพื่อมาดูรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งรายการส่วนใหญ่มักเป็นการ์ตูนและละครพื้นบ้าน จนกระทั่งเวลาประมาณ 10.00 น. มะปรางจะออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง และกลับเข้าบ้านอีกครั้งในช่วงเวลาเที่ยงเพื่อรับประทานอาหารเช้า หลังจากนั้นมะปรางจะดูโทรทัศน์และออกไปเล่นกับเพื่อนอีกครั้ง จนกระทั่งเวลาประมาณ 18.00 น. มะปรางต้องกลับเข้าบ้านเพื่อรับประทานอาหารเช้าและดูโทรทัศน์ร่วมกับยายและน้อง ซึ่งในวันหยุดเช่นนี้ยายจะไม่ควบคุมหลานมากนักโดยเฉพาะเรื่องเวลาในการนอน มะปรางสามารถนอนดึกได้ สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวยายได้ให้ข้อมูลว่า

“ก็อยู่กับหลานตลอด ดูแทนแม่มัน มะปรางนะเชื่อฟังดี เค้บเรียบร้อยแต่ไอ้ปาล์มมันดี้อ บอกอะไรมันก็เถียง ยายก็ปล่อย ๆ เค้บ เพราะบางทีบอกแล้วไม่ฟัง แต่มะปรางเค้บโตแล้ว พูดรู้เรื่องแล้ว... ยายไม่เคยตีเค้บเลย”

ลักษณะนิสัยส่วนตัวของมะปรางที่เชื่อฟังยาย ไม่ดื้อ ไม่ชน และยายคิดว่ามะปรางโตแล้วพูดรู้เรื่องแล้ว มีเหตุผลสามารถตัดสินใจอะไรได้ด้วยตัวเองได้บ้างแล้ว ยายจึงไว้วางใจมะปราง และปล่อยให้มะปรางได้มีอิสระทำอะไรได้ตามใจตัวเอง ส่งผลให้ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีแนวโน้มเป็นรูปการสื่อสารแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.2 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง คือ รูปแบบการสื่อสารที่ผู้ปกครองไม่ค่อยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เด็กต้องเชื่อฟังผู้ปกครองโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในลักษณะนี้ ได้แก่

ครอบครัว ด.ช. นทีพงษ์ (แก้ว)

ครอบครัว ด.ช. นทีพงษ์ (แก้ว) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วยลุง ป้า และแก้ว เนื่องจากลุงกับป้าไม่มีลูกจึงรับแก้วซึ่งเป็นลูกของน้องสาวป้ามาอุปการะเลี้ยงดูตั้งแต่ยังเล็ก ทั้งสองรักแก้วเสมือนลูกแท้ ๆ คือ คอยให้ความรักและความอบอุ่นดูแลแก้วอย่างใกล้ชิด ป้ามีอาชีพเป็นแม่บ้าน ส่วนลุงมีอาชีพเป็นครูสอนในระดับประถมที่โรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่ง ทุกเช้าแก้วกับลุงจะออกจากบ้านพร้อมกัน โดยลุงจะขับรถออกไปส่งแก้วที่โรงเรียนของแก้วก่อนแล้วลุงจึงค่อยไปทำงานที่โรงเรียนอีกแห่งซึ่งอยู่โรงเรียนใกล้ ๆ กัน เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนลุงก็จะแวะมารับ แก้วกลับบ้านพร้อมกัน ดังนั้นแก้วกับลุงจึงมีเวลาพบกันมากและมีโอกาสพูดคุยร่วมกันมาก โดยเฉพาะในช่วงที่ทั้งคู่มีเวลาว่างตรงกัน คือ เวลาหลังเลิกเรียน เรื่องราวที่พูดคุยร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียน การทำกิจกรรมต่างๆในระหว่างวันของแก้วกับลุง เป็นต้น

กิจวัตรประจำวันของแก้วนอกจากต้องไปโรงเรียนทุกวันแล้ว หลังจากเลิกเรียนแก้วยังมีหน้าที่ช่วยป้าในการเตรียมทำอาหารเย็น หลังจากนั้นแก้วจะออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ ข้างบ้าน จนกระทั่งเวลาประมาณ 18.00 น. แก้วจะกลับเข้าบ้านอีกครั้ง เพื่อรับประทานอาหารเย็นพร้อมกับดูโทรทัศน์ร่วมกับลุงและป้า ซึ่งช่วงระยะเวลาที่สมาชิกทุกคนภายในบ้านจะมีโอกาสใกล้ชิดกันมากขึ้น จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 20.30 น. ลุงจะบอกให้แก้วเข้านอนเพื่อแก้วจะต้องตื่นแต่เช้าเพื่อให้ทันเวลาไปโรงเรียน

สำหรับวันเสาร์-วันอาทิตย์ในตอนเช้าแก้วจะดูโทรทัศน์และช่วยงานบ้านป้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกำลังความสามารถ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน หรือช่วยไปซื้อของจากนั้นแก้วก็จะออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ คือ ในระหว่างวันสมาชิกภายในบ้านต่างคนต่างทำกิจกรรมที่ตัวเองสนใจ จนกระทั่งเวลาประมาณ 17.30 น. ทุกคนในบ้านจะอยู่พร้อมหน้ากันอีกครั้ง เพื่อรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน โอกาสในการสื่อสารพูดคุยกันก็มีมากขึ้น เมื่อถามถึงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวลุงได้ให้ความเห็นว่า

“เด็กต้องเชื่อฟัง เพราะเค้ายังไม่มีประสบการณ์ชีวิตมากพอ เด็กยังแยกไม่ออกลมระหว่างเรื่องจริงกับจินตนาการ เค้ายังมองโลกในแง่ดีตลอด และเค้ายังเอาความชอบเป็นเกณฑ์ ชอบทำอะไรทำตามใจตัวเอง ยังเอาแต่ความชอบของตัวเองเป็นใหญ่”

การที่ลูกคอยให้การดูแลเอาใจใส่แก่บ๊อบ เพราะลูกเห็นว่าบ๊อบยังเป็นเด็กยังไม่มีความสามารถในการดำเนินชีวิต จึงต้องมีคนคอยให้คำแนะนำช่วยเหลืออยู่ ดังนั้นบ๊อบต้องทำตามสิ่งที่ลูกบอกหรือสอน ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวบ๊อบจัดเป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง

ครอบครัว ด.ช. นันทปรีชา (ก๊อต)

ครอบครัวของด.ช. นันทปรีชา (ก๊อต) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และก๊อต พ่อมีอาชีพเป็นวิศวกรทำงานอยู่ต่างจังหวัด พ่อจะกลับบ้านทุกวันอาทิตย์ แม่ก๊อตเป็นแม่บ้านมีหน้าที่คอยดูแลก๊อตเพียงอย่างเดียว แม้จะมีโอกาสในการพูดคุยร่วมกับก๊อตมากกว่าพ่อ ซึ่งเรื่องราวในการพูดคุยร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างวัน

กิจวัตรประจำวันของก๊อตนอกจากต้องไปโรงเรียนทุกวันแล้ว หลังกลับจากโรงเรียนก๊อตจะออกไปวิ่งเล่นกับเพื่อนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง โดยที่แม่จะนั่งพูดคุยกับเพื่อนบ้านและคอยเฝ้าดูก๊อตอยู่ห่าง ๆ จนถึงเวลาประมาณ 17.30 น. แม่จะเรียกก๊อตเข้าบ้านเพื่อรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน หลังจากนั้นก๊อตจะดูโทรทัศน์และแม่จะทำงานบ้าน จนกระทั่งเวลาประมาณ 20.00 น. ก๊อตจึงจะเข้านอน

วันเสาร์-วันอาทิตย์ก๊อตจะตื่นขึ้นมาดูรายการสำหรับเด็กตั้งแต่เช้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายการการ์ตูน ส่วนแม่ก็ทำงานบ้าน จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 11.00 น. ก๊อตจะออกไปเล่นกับเพื่อนหรือบางครั้งก๊อตก็จะชวนเพื่อน ๆ มาเล่นด้วยกันที่บ้าน ซึ่งพฤติกรรมที่ก๊อตใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเล่นกับเพื่อนเช่นนี้ ทำให้ก๊อตกับแม่ไม่ค่อยได้พูดคุยกัน สำหรับในเวลาระหว่างวันก๊อตจะนอนกลางวันกับแม่ จนถึงเวลาประมาณ 15.00 น. ก๊อตจะตื่นขึ้นมาแล้วออกไปวิ่งเล่นกับเพื่อน จนถึงเวลาประมาณ 17.30 น. แม่จะเรียกก๊อตเข้าบ้านเพื่อรับประทานอาหาร ซึ่งในเวลานี้แม่ไม่

อนุญาตให้ก๊อตออกไปเล่นนอกบ้านอีกแล้ว หลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จก๊อตจะอาบน้ำ และดูโทรทัศน์จนถึงเวลาประมาณ 20.00 น. ก๊อตจึงเข้านอน สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“แม่จะดูแลเค้าตลอด แต่ตอนนี้เค้าติดเพื่อน เค้าชอบเล่นกับเพื่อนมากกว่า แม่จะดูเค้าอยู่ห่าง ๆ แต่ถ้าบออะไรเค้า เค้าจะต้องเชื่อ เค้าจะต้องทำ อย่างบอกให้เค้าพูดจาเพราะ ๆ เพราะว่าเด็กแฉนี้พูดจាកันไม่ดี พ่อกับแม่พยายามไม่พูดคำหยาบให้เค้าได้ยิน ที่โรงเรียนแม่ก็จะคอยถามครูตลอดว่าก๊อตพูดจาเป็นยังไง”

เนื่องจากแม่คิดว่าก๊อตอายุน้อยมาก และยังไม่สามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรทำกับสิ่งที่ไม่ควรทำได้ แม่จึงต้องคอยควบคุมและสั่งสอนให้ก๊อตเชื่อฟังอยู่เสมอทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวจึงมีลักษณะที่แม่เป็นฝ่ายบอกและก๊อตเป็นฝ่ายปฏิบัติตาม ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวในลักษณะนี้จัดเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบยึดถือสังคม หรือเคารพเชื่อฟัง

ครอบครัว ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง)

ครอบครัวของ ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่ชายคนโต พี่ชายคนกลาง และหญิง พี่ชายคนโตของหญิงป่วยเป็นโรคปัญญาอ่อน ซึ่งต้องมีคนคอยดูแลอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา พ่อมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง โดยพ่อจะออกไปทำงานตั้งแต่เวลาประมาณ 06.30 น. และกลับบ้านในเวลาประมาณ 17.30 น. ส่วนแม่มีอาชีพค้าขายที่มีลักษณะขายตรงอยู่ที่ต่างจังหวัด ดังนั้นพ่อจึงมีหน้าที่ดูแลเด็ก ๆ เพียงลำพังคนเดียว ถึงแม้ว่าหญิงจะมีโอกาสอยู่กับพ่อมากกว่าแม่ แต่หญิงก็มีโอกาสในการพูดคุยกับพ่อไม่มากนัก เพราะพ่อต้องทำงานทั้งที่บ้านและนอกบ้าน ที่บ้านหญิงเป็นร้านค้าพ่อต้องมาดูแลร้านต่อหลังจากเลิกทำงาน โดยในระหว่างวันพ่อจะมีหลานมาช่วยดูแลร้านและดูแลลูกที่ป่วยเป็นปัญญาอ่อนให้

กิจวัตรประจำวันของหญิง นอกจากหญิงต้องไปโรงเรียนทุกวันแล้ว หลังกลับจากโรงเรียนหญิงจะต้องทำการบ้านก่อนที่จะออกไปเล่นกับเพื่อนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง จนถึงเวลาประมาณ 18.00 น. หญิงจะกลับเข้าบ้านเพื่อรับประทานอาหารเย็นร่วมกับพ่อและพี่ชาย ซึ่งในระหว่างที่

รับประทานอาหารก็ดูโทรทัศน์ไปพร้อมกัน หลังจากรับประทานอาหารเสร็จ หญิงจะออกไปเล่นหน้าบ้านอีกครั้ง จนถึงเวลาประมาณ 19.00 น. หญิงจะเข้าบ้านเพื่ออาบน้ำและดูโทรทัศน์จนถึงเวลาประมาณ 21.00 น. พ่อจะบอกให้หญิงเข้านอนเพราะต้องไปโรงเรียน

สำหรับวันเสาร์-วันอาทิตย์ พ่อจะอยู่บ้านเฝ้าร้านและดูแลลูก ๆ ทั้งสามคนเพียงลำพัง ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ค่อนข้างหนักมากสำหรับพ่อ โดยเฉพาะการที่ต้องดูแลลูกที่ป่วยเป็นปัญญาอ่อนจึงทำให้มีการดูแลไม่ทั่วถึง กิจกรรมของหญิงในช่วงวันหยุดนี้ หญิงจะตื่นแต่เช้าเพื่อมาดูโทรทัศน์ จนถึงเวลาประมาณ 10.00 น. จึงออกมาเล่นกับเพื่อน ๆ บางวันหญิงออกมาเล่นกับเพื่อน ๆ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้อาบน้ำ ในช่วงวันหยุดเช่นนี้หญิงกับพ่อจะมีโอกาสพูดคุยกันมากกว่าวันปกติ สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว พ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“เราไม่ค่อยมีเวลา เพราะต้องทำงาน เค้าก็จะอยู่กันสามพี่น้อง เล่นกันบ้าง ตีกันบ้าง แต่ถ้าพ่อบอกแล้วไม่ฟังก็ต้องมีการลงไม้ลงมือกันบ้าง”

การพ่อต้องทำงานทั้งที่บ้านและนอกบ้านรวมถึงต้องดูแลเด็ก ๆ เพียงลำพัง จึงทำให้การดูแลเด็ก ๆ ก็ไม่ทั่วถึง และทำให้พ่อไม่มีเวลาในการให้คำแนะนำหรืออบรมสั่งสอน ดังนั้นหญิงกับพี่ ๆ จึงต้องเชื่อฟังพ่อเพียงฝ่ายเดียว ถ้าหากพ่อบอกหรือสั่งให้ทำอะไร หากไม่เชื่อฟังก็จะถูกลงโทษ ซึ่งรูปแบบการสื่อสารในลักษณะนี้จัดเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบการยึดถือสังคม หรือ การเคารพเชื่อฟัง

ครอบครัว ด.ญ.พลอยไพลิน (พลอย)

ครอบครัวของ ด.ญ.พลอยไพลิน (พลอย) สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และพลอย พลอยเคยมีพี่ชายหนึ่งคนแต่ได้เสียชีวิตไปแล้วเนื่องจากป่วยเป็นโรคมะเร็งในเม็ดเลือด พ่อพลอยมีอาชีพขายผลไม้ พ่อต้องขายผลไม้จนหมดจึงจะกลับบ้านทำให้มีเวลากลับบ้านไม่แน่นอน พลอยจึงมีโอกาสในการพูดคุยกับพ่อน้อยมาก ส่วนแม่พลอยเป็นแม่บ้านมีหน้าที่คอยดูแลพลอย ทำให้พลอยได้มีโอกาสในการพบปะพูดคุยกับแม่มากกว่าพ่อ เรื่องราวที่พูดคุยกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวกับกิจกรรมในระหว่างวัน เช่น การเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

วันปกติกิจวัตรประจำวันของพลอยนอกจากต้องไปโรงเรียนแล้ว หลังกลับจากโรงเรียน พลอยชอบออกไปเล่นกับเพื่อนข้าง ๆ บ้าน จนกระทั่งเวลาประมาณ 17.30 น. จึงจะกลับเข้าบ้าน การพูดคุยกันระหว่างพลอยกับแม่จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อทั้งคู่ได้มีโอกาสดูโทรทัศน์หรือรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน พลอยจะอยู่กับแม่ตลอดจนกระทั่งเวลาประมาณ 20.30 น. พลอยจึงเข้านอน

สำหรับในวันเสาร์-วันอาทิตย์ พลอยจะตื่นขึ้นมาดูโทรทัศน์ในตอนเช้า ระหว่างนั้นแม่ก็จะเตรียมผลไม้ให้พ่อเอาออกไปขาย พอถึงเวลาประมาณ 10.00 น. พลอยจะออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ และจะเข้าบ้านอีกครั้งในเวลาประมาณ 12.00 น. เพื่อรับประทานอาหารกลางวันและเตรียมตัวไปเรียนกีฬาเทควันโดในเวลา 13.30 น. โดยแม่จะไปส่งพลอยที่โรงเรียนและอยู่รอจนกว่าเวลา 15.00 น. ซึ่งเป็นเวลาที่พลอยเลิกเรียน ทั้งสองคนจะกลับมาถึงบ้านเวลาประมาณ 16.30 น. เนื่องจากระยะทางระหว่างโรงเรียนสอนเทควันโดกับบ้านพลอยค่อนข้างไกล ทำให้แม่กับพลอยเกิดความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการเดินทาง เมื่อมาถึงบ้านแม่จะจัดแจงเก็บข้าวของและรับประทานอาหารเย็นกับพลอยเร็วกว่าเวลาปกติ เพื่อที่จะได้พักผ่อนแต่หัวค่ำเพราะแม่มีหน้าที่ต้องไปตลาดในเวลา 01.00 น. เพื่อซื้อผลไม้ให้พ่อเอาไปขายในตอนเช้า สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“มีอะไรก็จะพูดคุยกัน เพราะตอนนี้แม่เหลือเค้าอยู่คนเดียว แม่จะตามเค้าตลอดดูแลเค้าตลอด แต่เวลาแม่บอกอะไรเค้าต้องฟัง ต้องเชื่อ แม่สอนให้เค้าเชื่อฟังผู้ใหญ่เพราะช่วงที่พี่ชายเค้าป่วย แม่ฝากพลอยให้หลายคนช่วยเลี้ยง”

เนื่องจากแม่เคยสูญเสียพี่ชายพลอยไป แม่จึงทุ่มเทความรักทั้งหมดมาที่พลอย สังเกตได้จากการให้ข้อมูลของแม่ว่าแม่เป็นห่วงพลอยมาก ในช่วงที่พี่ชายพลอยป่วยหนักแม่ต้องฝากพลอยให้คนอื่นช่วยเลี้ยงดู พลอยจึงถูกสอนให้ต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่มากกว่าการทำตามความต้องการของตัวเอง สถานการณ์รอบตัวทำให้พลอยรู้ตัวว่าพลอยต้องเชื่อฟังผู้ปกครอง ประกอบกับที่พลอยยังเป็นเด็กทำให้ยังไม่มีความเป็นตัวของตัวเองมากนัก พลอยจึงเชื่อฟังตามที่แม่บอกแต่โดยดี ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารในลักษณะนี้จัดเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบการยึดถือสังคมหรือการเคารพเชื่อฟัง

4.1.3 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน เด็กต้องเชื่อฟังผู้ปกครอง แต่บางครั้งผู้ปกครองได้เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นร่วมด้วย ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในลักษณะนี้ ได้แก่

ครอบครัว ด.ช. ปริณทร (บิ๊ก)

ครอบครัวของด.ช. ปริณทร (บิ๊ก) สมาชิกในบ้านประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่ชายบิ๊ก และบิ๊ก พ่อบิ๊กมีอาชีพรับราชการทหาร ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน พี่ชายบิ๊ก อายุ 18 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยแห่งหนึ่งของรัฐ พี่ชายบิ๊กไม่ได้อาศัยอยู่ที่บ้านแต่พักอยู่ในหอพักใกล้วิทยาลัย โดย พี่ชายบิ๊กจะกลับบ้านทุก ๆ วันหยุดทำให้โอกาสในการพบปะพูดคุยกันระหว่างพี่ชายบิ๊กกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวมีน้อย

กิจวัตรประจำวันของบิ๊กในวันที่ต้องไปโรงเรียน คือ ทุกเช้าบิ๊กกับพ่อจะออกจากบ้านพร้อมกันเพราะโรงเรียนของบิ๊กอยู่ใกล้กับที่ทำงานของพ่อ โดยพ่อจะแวะส่งบิ๊กก่อนไปทำงาน ส่วนแม่จะอยู่ดูแลบ้านคนเดียวในช่วงตอนกลางวัน จนกระทั่งเวลาประมาณ 17.30 น. บิ๊กกับพ่อจะกลับบ้านพร้อมกัน เมื่อกลับมาถึงบ้านทั้งสองคนจะพักผ่อนและจัดแจงเปลี่ยนเสื้อผ้าให้อยู่ในชุดลำลองเพื่อความสบาย พ่อกับแม่ไม่อนุญาตให้บิ๊กออกไปเล่นนอกบ้านเพราะเป็นเวลาเย็นมากแล้ว จึงทำให้ช่วงเวลานี้เป็นเวลาที่บิ๊กได้มีโอกาสพูดคุยกับพ่อและแม่มากที่สุด เมื่อบิ๊กไม่ได้ออกไปไหน บิ๊กก็จะทำการบ้าน รับประทานอาหารและดูโทรทัศน์กับพ่อและแม่ จนกระทั่งเวลาประมาณ 21.00 น. ทุกคนจึงจะพากันเข้านอน

ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์เป็นวันที่พี่ชายบิ๊กกลับบ้าน สมาชิกทุกคนได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันและมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากกว่าวันปกติ คือ ถ้าพ่อกับแม่ไม่ได้พาพี่ชายและบิ๊กออกไปเที่ยวนอกบ้าน ทุกคนก็จะอยู่ที่บ้านดูโทรทัศน์ หรือเซาวีดิทัศน์ (วีซีดี) มาดูด้วยกัน หรือในบางครั้งบิ๊กกับพี่ชายบิ๊กจะเล่นเกมคอมพิวเตอร์ด้วยกันในชั้นบนของบ้าน ขณะที่พ่อกับแม่จะดูโทรทัศน์ด้วยกันชั้นล่าง หรืออาจจะนอนหลับพักผ่อนในตอนกลางวัน เมื่อถามถึงสาเหตุที่พ่อซื้อเกมคอมพิวเตอร์ให้บิ๊ก พ่อได้ให้เหตุผลว่าเพราะพ่อไม่ต้องการให้บิ๊กกับพี่ชายบิ๊กออกไปเล่นเกมนอกบ้านและคิดว่าอย่างน้อยเด็ก ๆ ก็อยู่บ้านและอยู่ในความดูแล โดยพ่อจะใช้เวลากำหนดเวลาในการเล่นเพราะพ่อไม่ต้องการให้บิ๊กกับพี่ชายบิ๊กใช้เวลาเล่นเกมมากเกินไป สำหรับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว พ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“เด็กก็ต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ แต่เค้าก็น่าจะได้แสดงความคิดเห็นบ้าง เราก็อยากรู้ว่า
เค้าคิดอะไรอยู่ มีอะไรเราก็จะพูดคุยกันในครอบครัว คือคุยกันได้ทุกเรื่อง อย่าง
เวลาเค้ามีปัญหาเค้าก็จะมาปรึกษาพ่อแม่ เราก็ฟังเค้าช่วยแนะนำเค้าไป”

เนื่องจากพ่อยังต้องใช้การควบคุมดูแลและสอนให้บ๊ิกต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ซึ่งลักษณะ
ดังกล่าวถือเป็นวัฒนธรรมของไทยที่ผู้ใหญ่มองต้องให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันพ่อก็
ยังเปิดโอกาสให้บ๊ิกได้พูดคุยและร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว
ของบ๊ิกจึงเป็นรูปแบบการผสมผสาน คือ มีทั้งรูปแบบการสื่อสารการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อย
ให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยกับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบ
ยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง โดยพ่อจะใช้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับ
โอกาสและสถานการณ์

ครอบครัว ด.ช. สุชาติ (แอร์)

ครอบครัว ครอบครัว ด.ช. สุชาติ (แอร์) สมาชิกภายในบ้านประกอบด้วยแม่และแอร์
เนื่องจากพ่อต้องเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ แม่จึงมีหน้าที่คอยดูแลแอร์ แม่มีอาชีพเป็นช่าง
ทำผม โดยเปิดพื้นที่ชั้นล่างของบ้านเป็นร้านเสริมสวย แม่ทำงานที่บ้านทำให้แอร์มีโอกาสพูดคุย
กับแม่มาก เรื่องราวในการสื่อสารส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทั่ว ๆ ไป เช่น การเรียน การทำกิจกรรม
ต่าง ๆ ในระหว่างวัน เป็นต้น

กิจวัตรประจำวันของแอร์ ปกติแอร์จะไปโรงเรียนแต่เช้า หลังจากเลิกเรียนแอร์จะกลับ
บ้านแล้วทำการบ้านทุกวัน โดยมีแม่เป็นคนสอนการบ้านให้ ซึ่งช่วงเวลานี้เป็นเวลาแอร์กับแม่ได้
พูดคุยกันมากที่สุดของวัน หลังจากที่ทำกรบ้านเสร็จแล้วแอร์จะออกไปเล่นกับเพื่อนที่อาศัยอยู่
ชอยถัดไปจากชอยบ้านแอร์ และแอร์จะกลับเข้าบ้านอีกครั้งในช่วงเวลาประมาณ 17.30น. เพื่อ
รับประทานอาหารเช้า หลังจากนั้นแอร์กับแม่จะดูโทรทัศน์ร่วมกันจนกระทั่งถึงเวลาประมาณ
22.00น. ซึ่งเป็นเวลาที่ละครจบแล้วแอร์จะขึ้นไปนอนเพื่อเตรียมตัวไปโรงเรียนในตอนเช้า

สำหรับในวันเสาร์-อาทิตย์ หลังจากตื่นนอนแอร์จะช่วยงานบ้านแม่เล็ก ๆ น้อย เช่น กวาด
บ้าน ถูบ้าน ล้างจาน ซึ่งแอร์ก็ได้ให้ความช่วยเหลือแม่ตามที่แม่บอก แต่ก็มีบางครั้งที่แอร์ขี้เกียจจน
แม่ต้องดุว่ากล่าว เมื่อแอร์ช่วยงานบ้านแม่แล้วก็จะรับประทานอาหารเช้าพร้อมกับการดูโทรทัศน์

จนกระทั่งถึงเวลาประมาณ 10.00 น. แอร์จะขออนุญาตแม่ออกไปเล่นกับเพื่อนแล้วจะกลับเข้าบ้านอีกครั้งเวลาประมาณ 17.30 น. เพราะเป็นเวลาทีแอร์ต้องกลับบ้านเพื่อรับประทานอาหารเย็นกับแม่ แอร์จะอยู่กับแม่จนถึงเวลา 22.00 น. แอร์จึงจะขึ้นไปนอน ซึ่งกิจวัตรของแอร์กับแม่มักเป็นเช่นนี้ทุกวัน สำหรับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“เด็กจะต้องเชื่อฟังสิ แต่ก็ได้ไปบังคับเค้านะ คือ ต้องเชื่อฟังเป็นบางเรื่อง แต่เค้าก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ เพราะแอร์เค้าโตแล้วและอีกอย่างตอนนี้เราอยู่กันแค่สองคน มีอะไรก็คุยกันแม่ลูก”

แม้ว่าแม่จะคอยควบคุมดูแลแอร์เหมือนครอบครัวคนไทยสมัยก่อน คือ แอร์ต้องเคารพเชื่อฟังแม่ แต่แม่ก็ได้เปิดโอกาสและยอมรับฟังความคิดเห็นของแอร์ด้วย เพราะแอร์อยู่กับแม่เพียงสองคน แม่จึงทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ที่มีบทบาทในการดูแลแอร์ ในบางครั้งแม้อย่างเป็นเสมือนเพื่อนที่คอยรับฟังความคิดเห็นของแอร์อยู่เสมอ ส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวดังกล่าวนี้จึงจัดเป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน

สรุปรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวทั้งหมดได้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	ครอบครัว
รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้อย่างเปิดเผย	ด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม)
	ด.ช. จิระวัฒน์ (พลู๊ด)
	ด.ญ. อัญธิกา (อ้น)
	ด.ญ. เนตรอัปสร (ก๊อฟ)
	ด.ญ. บุษราคัม (ออม)
	ด.ญ. นิสาบุษย์ (มะปราง)
รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง	ด.ช. นทีพงษ์ (แก๊บ)
	ด.ช. นันทปริษา (ก๊อต)
	ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง)
	ด.ญ. พลอยไพลิน (พลอย)
รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แบบผสมผสาน	ด.ช. ปรินทร์ (บ๊ิก)
	ด.ช. สุชาติ (แอร์)

จากจำนวนครอบครัวทั้งหมด 12 ครอบครัว มีจำนวน 6 ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย มีจำนวน 4 ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง และมีจำนวน 2 ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

4.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็กในแต่ละครอบครัว มีดังนี้

ครอบครัว ด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม)

เนื่องจากแม่ปลื้มทำงานที่เดียวกันกับโรงเรียนที่ปลื้มกำลังศึกษาอยู่ ในวันปกติที่ปลื้มต้องไปโรงเรียนและแม่ต้องไปทำงาน ปลื้มจะกลับบ้านก่อนแม่เพราะแม่ต้องสอนพิเศษเด็กหลังจากเลิกเรียน เมื่อปลื้มกลับบ้านถึงบ้านปลื้มจะดูโทรทัศน์คนเดียวบ่อยครั้ง เพื่อรอเวลาจนกว่าแม่จะกลับมาแม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“ปกติวันไหนแม่กลับดึก เค้าก็ดูของเค้าคนเดียว เล่นของเค้าคนเดียว ถ้ามีเวลาแม่จะดูกับปลื้ม ดูตามปลื้ม เค้าดูอะไรเราก็ดูด้วย แต่ปลื้มเค้าไม่ดูการ์ตูนเลย ไม่รู้ทำไมนะ ชอบหนังที่มีเด็ก เป็นตัวคนจริง ๆ เป็นตั้งแต่เด็กแล้ว เค้าชอบแต่หนังที่มีเด็กแสดงพวกดาราดัง ๆ เนี่ยชอบ โดยมากจะเป็นรายการช่อง 7”

ลักษณะการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์ที่ปรากฏอีกอย่าง คือ ถ้าหากแม่มีเวลาดูโทรทัศน์ร่วมกับปลื้ม แม่มักจะใช้เวลานี้พูดคุยกับปลื้มเกี่ยวกับรายการที่ดูไปด้วย

“ก็อย่างหนังบางที่พูดคำหยาบ บางที่เค้าก็จ๋าเราก็ต้องบอก พวกก้าวร้าวอะไรเนี่ย..ถ้ามีโอกาสดูด้วยกันก็บอก”

แม่อนุญาตให้ปลื้มดูโทรทัศน์ได้ตามความพอใจ แต่แม่จะควบคุมเรื่องเวลาในการดูโทรทัศน์ คือ เมื่อถึงเวลานอนปลื้มต้องขึ้นไปนอน โดยแม่ได้บอกถึงสาเหตุที่ต้องควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของปลื้มว่า

“ไม่ให้นอนดึกคะ ถ้าวันที่เค้าต้องไปโรงเรียน ถ้าเค้าดูโทรทัศน์อยู่ก็ให้ปิดทีวีแล้วก็พานอน เค้าก็จะงอน ๆ นิดนึงแล้วเค้าก็หลับ”

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์ จึงเป็นการร่วมดูกับปลื้มไปด้วย การพูดคุยเกี่ยวกับรายการที่ดู และการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของปลื้ม เพื่อไม่ให้ปลื้มนอนดึกจนตื่น

ไปโรงเรียนสาย ซึ่งแม่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบใดมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับเวลาและโอกาสที่ป๊อัมกับแม่ได้ดูโทรทัศน์ร่วมกัน

ครอบครัว ด.ช. จิระวัฒน์ (พลู๊ด)

แม้ว่าแม่พลู๊ดทำงานที่บ้าน แต่แม่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ร่วมกับพลู๊ดเท่าใดนัก เพราะที่บ้านพลู๊ดเป็นร้านขายจึงทำให้เวลาในการทำงานของแม่ไม่แน่นอน นอกจากปัจจัยเรื่องเวลาในการทำงานของแม่แล้ว เรื่องที่ตั้งโทรทัศน์ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แม่กับพลู๊ดไม่ค่อยได้มีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกัน เนื่องจากบริเวณพื้นที่ชั้นล่างเป็นที่วางสินค้า ทำให้ไม่มีพื้นที่ว่างที่จะตั้งวางโทรทัศน์ ดังนั้นโทรทัศน์จึงถูกตั้งอยู่บนชั้นลอยโอกาสที่แม่จะดูโทรทัศน์ร่วมกับพลู๊ดจึงมีน้อยมาก นอกจากบางวันที่แม่เปิดร้านเร็วหรือในวันหยุดที่พลู๊ดไม่ต้องไปโรงเรียนแม่จะอนุญาตให้พลู๊ดนอนดึกได้ แม่กับพลู๊ดจึงมีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกันบ้าง แต่ก็ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก่อนนอนเท่านั้น ซึ่งแม่ได้เล่าให้ฟังว่า

“ไม่ดูไม่ค่อยได้ดูเลย พอกันเลย เพราะต้องเฝ้าอยู่อย่างนี้ เสาร์อาทิตย์ก็ไม่ได้ดู เค้าก็จะเล่นเกมเล่นอะไรกันอยู่ข้างบน อยู่กับน้องมากกว่า”

แม่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ของแม่กับพลู๊ดว่า

“ส่วนมากจะดูรายการโทรทัศน์อะไรนะของประเทศนะ ไข่เปียแพคเตอร์นะ มันมีการแข่งขันทำอะไร หวาดเสียว ๆ ..แต่แม่ไม่กลัวนะว่าพลู๊ดเค้าจะทำตาม เพราะเค้าจะชอบอ่านคำเตือนที่รายการเค้าเขียนไว้ตลอด บางทีแม่ก็ห้ามเค้าด้วยว่าอย่าไปทำแบบนั้นนะ มันอันตราย”

ถ้าหากแม่กับพลู๊ดได้มีโอกาสดูโทรทัศน์ด้วยกัน แม่จะพูดคุยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่ดูด้วยกันกับพลู๊ด เมื่อรายการโทรทัศน์ที่แม่ดูกับพลู๊ดนั้นแสดงในเรื่องที่เกินความเป็นจริงมากเกินไป แม่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

"อ้อ..เค้าพอรู้ แต่เรื่องผีนะเค้าคิดว่ามันยังจริงอยู่ เค้ายังกลัวผีอยู่ เวลาที่เค้าแสดงอะไรเราก็จะคอยบอก คอยอะไร ว่าเออ เค้าแสดงปลอมนะพี่จะคอยบอกเค้าถ้าที่ได้ดูอยู่ด้วย"

นอกจากนี้แม่ยังใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์แบบควบคุม คือเน้นการควบคุมเวลามากกว่าเนื้อหา โดยเฉพาะในวันปกติแม่จะควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของพลู๊ด คือ จะห้ามไม่ให้พลู๊ดนอนดึกเพราะเกรงว่าพลู๊ดจะตื่นสายแล้วทำให้ไปโรงเรียนไม่ทัน ซึ่งแม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบการควบคุมในการดูโทรทัศน์ของพลู๊ดว่า

"เค้าก็จะเขื่องมั่งไม่เขื่องมั่งไอ้เรื่องที่ว่าให้เค้าเลือกดูรายการนั้นนะ แต่เรื่องเวลาเค้าต้องเชื่อ อย่างวันนี้เดี๋ยวเค้าต้องขึ้นไปแล้ว เพราะพรุ่งนี้เช้าเค้าต้องไปโรงเรียน"

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์ของพลู๊ดจึงมีทั้งวิธีการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับพลู๊ดไปด้วยเมื่อมีโอกาส มีการพูดคุยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่ดูด้วยกันไปด้วยเมื่อเห็นว่าพลู๊ดยังแยกแยะไม่ออกระหว่างเรื่องจริงกับการแสดงในโทรทัศน์ และการมีส่วนร่วมโดยการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์เพราะเกรงว่าพลู๊ดจะตื่นไปโรงเรียนสาย ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์จะมีลักษณะใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานการณ์

ครอบครัว ด.ญ. อัญธิกา (อัน)

พ่อแม่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับอัน เนื่องจากทั้งสองคนมีความสนใจในรายการโทรทัศน์ต่างกัน กล่าวคือ พ่อชอบดูรายการประเภทข่าวและ สารคดี ขณะที่อันจะชอบดูรายการที่ให้ความบันเทิงโดยเฉพาะรายการละคร ส่งผลให้อันกับพ่อต้องแยกกันดูโทรทัศน์คนละเครื่อง โดยอันจะดูโทรทัศน์เครื่องที่ตั้งอยู่ข้างในบ้าน สำหรับพ่อจะดูโทรทัศน์อีกเครื่องที่วางอยู่หน้าบ้านใกล้กับโต๊ะทำงานของพ่อ จะมีบางครั้งที่อันกับพ่อได้ดูโทรทัศน์ร่วมกันแต่ก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งรายการที่อันกับพ่อชอบดูด้วยกันเป็นประจำคือ รายการประเภทสารบันเทิง เช่น รายการเกมเศรษฐี รายการเกมทศกัณฐ์ เป็นต้น ซึ่งพ่อได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ให้ฟังว่า

“ระยะสั้น ๆ ที่ผมกับน้องดูด้วยกัน เค้าเปิดดูผมก็เดินผ่าน ไม่ค่อยได้ดูนานๆ เท่าไหร่ แต่ก็ทุกวัน”

พ่อได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อในการดูโทรทัศน์ว่า

“เค้าจะได้ดูโทรทัศน์กับแม่มากกว่าผม ก็ผมทำงานหน้าบ้าน เค้าเปิดดูอะไรก็ไม่ได้ห้ามนะ แต่ห้ามค่านอนดึกอย่างเดียวเพราะเดี๋ยวตื่นไปโรงเรียนไม่ไหว”

เมื่อพ่อก็มีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับอัน พ่อจะพูดคุยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่ดูร่วมกันไปด้วย และพ่อพยายามที่จะบอกหรือแนะนำให้อันเลือกรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระบ้าง ซึ่งพ่อได้เล่าให้ฟังว่า

“เพราะว่าอย่างข่าวสารที่เค้าไม่เคยดู ผมก็จะให้เค้าเรียนรู้ คือถ้ามีข่าวอะไรที่มันจะเป็นประโยชน์กับเค้า ก็อยากให้เค้าดู เค้าควรจะดู ควรจะเรียนรู้ด้วย แต่ตัวเค้าเองเค้าก็ไม่สนใจ”

แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ที่อันกับพ่อได้ดูโทรทัศน์ร่วมกัน แต่พ่อก็พยายามใช้ช่วงเวลานี้พูดคุยและแนะนำให้อันดูรายการที่มีสารประโยชน์ แต่อันจะทำตามหรือไม่นั้นพ่อก็ไม่ได้บังคับ เพราะพ่อก็อาจคิดว่าการดูโทรทัศน์จะช่วยคลายเหงาในระหว่างที่อันอยู่บ้านได้ โดยพ่อก็ควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของอันไม่ให้อันนอนดึกในวันที่ต้องไปโรงเรียน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของพ่อในการดูโทรทัศน์นั้นจะมีรูปแบบใดก็ขึ้นอยู่กับโอกาสที่ได้ดูโทรทัศน์ร่วมกับอัน

ครอบครัว ด.ญ.เนตรอัปสร (กีฟ)

กีฟได้ดูโทรทัศน์ร่วมกับแม่ทุกวัน โดยเฉพาะตอนเย็นหลังจากที่กีฟกลับจากการออกไปเล่นกับเพื่อน กีฟจะมีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับแม่มากกว่าพ่อเพราะแม่ทำงานในบ้านและที่ทำงานของแม่อยู่ใกล้ ๆ กับที่ตั้งโทรทัศน์ ทุกครั้งที่กีฟเปิดโทรทัศน์แม่จึงรู้ว่ากีฟกำลังดูรายการอะไรอยู่ เมื่อมีเวลาว่างจากการทำงาน แม่มักจะดูโทรทัศน์ร่วมกับกีฟโดยที่กีฟเป็นคนเลือกรายการที่ชอบ รายการที่ดูร่วมกันส่วนใหญ่เป็นรายการที่ให้ความบันเทิงและสาระบันเทิง เช่น รายการละครหลังข่าว รายการเกมเศรษฐี และรายการเกมทศกัณฐ์ โดยแม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“บางครั้งก็ควบคุมเหมือนจะไม่ได้ ก็เลยต้องตามใจเค้า คือบางครั้งก็รำคาญ ถ้าเค้าจะดูก็ดูไปเลย เพราะถ้าเค้าดูอะไรเราก็ได้ดูด้วย เพราะเรานั่งดูอยู่ข้างหน้าอยู่แล้วไง”

แม่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์ว่า

“จะบอกเค้านะ จะบอก จะแบบว่าถ้าดูแล้วในหนังเค้าสอน อย่างเรื่องครูไหว อย่างนี้เราก็จะบอกว่าฟังไว้ละ”

นอกจากนี้แม่ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์โดยการควบคุมเวลาว่า

“ไม่ให้ดูอะ อย่างชิงร้อยชิงล้านนี้ไม่ให้ดู เพราะมันเลยเวลานอนของเค้าแล้ว ต้องนอน ตอนเช้าเค้าจะงอแง จะให้ดูเป็นบางครั้งถ้าสนุกจริง ๆ เค้าขอดูก็ให้ดู น้องเค้าจะโกรธ ป้างป้าง ๆ ของเค้า”

เมื่อแม่ได้ดูโทรทัศน์ร่วมกับก๊อฟแม่ก็จะพูดคุยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่กำลังดูร่วมกันไปด้วย เมื่อแม่เห็นว่ารายการที่กำลังดูนั้นเป็นประโยชน์ นอกจากนี้แม่จะใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของก๊อฟ เพื่อไม่ให้ ก๊อฟนอนดึกโดยเฉพาะในวันที่ก๊อฟต้องไปโรงเรียน

ครอบครัว ด.ญ.บุษราคัม (ออม)

ออมกับป้าดูโทรทัศน์ด้วยกันทุกวันโดยเฉพาะตอนเย็น ออมสามารถเลือกรายการต่าง ๆ ได้ตามความพอใจ โดยที่ป้าจะดูรายการต่าง ๆ ตามที่ออมเลือกดู รายการส่วนใหญ่มักเป็นรายการละครและเกมโชว์ ซึ่งป้าได้ให้ข้อมูลว่า

“ป้าดูโทรทัศน์กับน้องบอย จันทร์-ศุภร์ จะดูช่วงเย็นเนี่ยถ้าเค้ามาจากโรงเรียนเค้าจะเปิดดู ส่วนมากช่วงเวลานี้ ป้าจะทำงาน พอเสร็จราว ๆ 6 โมงถึงได้ดูด้วยกัน ส่วนใหญ่จะเป็นหนังเรื่องลูกหนึ่ที่เด็ดบ้างตอนหลังนี้เป็นเรื่องขบวนการปุกปุย

แล้วพอหุ่มครั้งก็ไปไอทีวีละครวัยอะไรนะ...วัยชนคนมหัศจรรย์ (ออมเสริม) อ้า!!
 นั้นแหละเค้าชอบบางทีก็แล้วแต่นะถ้าเค้าเปลี่ยนเจอบางไหนที่เค้าชอบดูเค้าก็ดู”

ป้าได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องการดูโทรทัศน์ร่วมกับออมว่า

“ดูข่าวด้วยกันทุกเช้าก่อนไปส่งเค้าที่โรงเรียน รายการเรื่องเล่าเช้านี้ละ ดูไปคุย
 กันไป ถ้าเค้าสนใจอะไรเค้าก็จะถามก็ดูเกมบ้าง เกมทศกัณฐ์บ้าง เกม...เศรษฐกิจ
 มากกว่า มันสนุกแล้วก็บางทีก็นั่งดูกับเค้า ก็เล่นกัน เปลี่ยนกันถาม ก็ถามเค้า
 ทายกัน จะชอบดูรายการเกมด้วยกันมากกว่า

เนื่องจากพฤติกรรมกรรมการดูโทรทัศน์ของออมที่ดูโทรทัศน์ได้ไม่นานก็จะวิ่งออกไปเล่นกับ
 เพื่อนแถวบ้าน และออมที่เป็นคนนอนหลับง่าย ทำให้ป้าไม่ใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์
 ซึ่งป้าได้เล่าให้ฟังว่า

“ถ้าโดยรวมวันปกติเข้าที่ดูด้วยกันไม่ถึง 3 ชั่วโมงต่อวัน แต่ถ้าเสาร์-อาทิตย์ถึงนะ
 แต่เค้าก็ดูไม่ค่อยหนักหรอกดู ๆ แป๊บเดียวเค้าก็วิ่งไปแล้ว ไปเล่นกับเพื่อน จะเข้า
 มาอยากดูอะไรก็เข้ามาเปิดดู ครึ่งชั่วโมง บางทีก็ไม่ถึงนะ เค้าก็ออกไปอีกแล้ว ...
 ก็ไม่จำกัดเวลานะ เพราะว่าเค้าดูทีวีไม่ทนนะคนนี่ ดูแป๊บ ๆ นิ่งเค้าก็เลิก กลางคืน
 นะถ้าบอกให้เค้าขึ้นนอนแล้วเค้าก็ยังไม่ขึ้น ถ้าเค้าอยากดูก็พาเค้าขึ้นไปดูข้างบน
 ห้องนอนสักพักแป๊บเดียวเดียวเค้าก็หลับ ไม่ต้องจำกัดเวลาอะไรหรอก”

เมื่อออมนกับป้ามีโอกาสในการดูโทรทัศน์ร่วมกัน บางครั้งป้าก็จะพูดคุยกับออมเกี่ยวกับ
 รายการโทรทัศน์ที่ดูด้วยกัน ซึ่งป้าได้ให้ข้อมูลว่า

“ก็ ดูด้วยอธิบายไปด้วย ดูละครบางเรื่องเราก็บอกเนีย แบบเนียไม่ตีนะคบเพื่อน
 มัน คบเพื่อนไม่ตีมันก็เป็นอย่างนี้ ดูไปก็คุยกันไป ถ้าเจอเพื่อนดีก็จะไม่เป็นแบบ
 นี้”

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของป้าในการดูโทรทัศน์ จึงมีทั้งการดูโทรทัศน์กับออมไปด้วยและพูดคุย
 เกี่ยวกับเนื้อหาที่ดูร่วมกันไปด้วย โดยไม่มีการควบคุมทั้งเวลาและเนื้อหาในการดูโทรทัศน์

ครอบครัว ด.ญ. นิสาบุษย์ (มะปราง)

มะปรางมีเวลาอยู่กับยายมากกว่าพ่อและแม่ ทำให้ยายมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับมะปราง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ เนื่องจากยายกับมะปรางมีช่องว่างระหว่างวัยที่ห่างกันมาก ประสบการณ์ของยายกับมะปรางจึงต่างกัน ในบางครั้งที่ยายไม่เข้าใจเนื้อหารายการที่ดูร่วมกับมะปรางเท่าใดนัก แต่ยายก็นั่งดูโทรทัศน์ร่วมกับมะปรางไปด้วย เพราะที่นั่งที่เป็นที่ประจำของยายอยู่ใกล้กับที่ตั้งโทรทัศน์ และยายมีหน้าที่ต้องดูแลหลาน ๆ ขณะที่ดูโทรทัศน์มะปรางกับน้องชายจะผลัดเปลี่ยนกันเป็นคนคุมรีโมทเพื่อเลือกดูรายการที่ตัวเองสนใจ รายการที่ดูร่วมกันมักเป็นรายการที่ให้ความบันเทิง หรือให้สาระบันเทิง เช่น รายการละครพื้นบ้าน รายการสำหรับเด็ก รายการละครหลังข่าว รายการเกมโชว์ เช่น รายการเกมเศรษฐี และรายการเกมทศกัณฐ์ โดยยายได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับเด็กว่า

“ยายดูโทรทัศน์สมัยนี้ไม่เข้าใจ หลานมันดูอะไรก็ดูด้วย แต่ถ้ามีอะไรที่พอรู้บ้างก็จะบอกมันสอนมันไป ดูกันไปถึงเวลาปรางมันก็พาน้องเข้านอน”

ยายได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ของมะปราง ว่า

“เด็กมันเลือกดูที่มีประโยชน์ พวกวิทยุชนแล้วก็หนังดี ๆ ที่มันดู ชั้นก็ไม่ค่อยรู้อะไร (หัวเราะ)”

เนื่องจากประสบการณ์ที่ต่างกันของมะปรางกับยาย ทำให้ยายไม่เข้าใจเนื้อหารายการมะปรางดูเท่าใดนัก แต่ยายก็เชื่อว่ามะปรางฉลาดและเก่งพอที่จะสามารถเลือกดูรายการที่มีประโยชน์เองได้ ประกอบกับมะปรางเป็นคนมีวินัยในเรื่องเวลานอน ยายจึงไม่ใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ ดังนั้นยายจึงไม่ได้ใช้การควบคุมทั้งเรื่องเวลาและเนื้อหาในการดูโทรทัศน์ การมีส่วนร่วมของยายในการดูโทรทัศน์จึงมักใช้วิธีการดูร่วมกับมะปรางไปด้วยมากกว่าวิธีอื่น

ครอบครัว ด.ช. นทีพงษ์ (แก๊บ)

แก๊บกับลุงมีเวลาว่างจากการเรียนและการทำงานตรงกัน ทั้งคู่จึงมักใช้เวลาว่างโดยการดูโทรทัศน์ร่วมกันเป็นประจำทุกวัน เมื่อแก๊บกับลุงได้ดูโทรทัศน์ร่วมกัน แก๊บจะต้องดูรายการต่าง ๆ

เหล่านั้นตามที่ลุงดู เพราะลุงคิดว่ารายการที่เก็บขอบดูเป็นรายการที่ไม่มีสาระ ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นรายการโทรทัศน์ที่ดูร่วมกันจึงมักเป็นรายการที่ให้ข่าวสาร สาระ เช่น รายการข่าวประจำวัน และรายการสารคดีต่าง ๆ แต่ถ้าเมื่อใดที่เก็บอยากดูรายการอื่น ๆ บ้าง เก็บก็จะขึ้นไปดูโทรทัศน์อีกเครื่องที่ตั้งอยู่ในห้องนอน ซึ่งลุงได้ให้ข้อมูลว่า

"ดูด้วยกันทุกวัน ประมาณ 6 โมงเย็นถึง ประมาณ 3 ทุ่ม ดูรายการข่าว ดูสารคดี ข่าวจะเปิดเวียน ๆ ไปทุกช่อง ดูของนี้หมดก็ดูของอื่น ดูด้วยกันวันหนึ่งประมาณ 3 ชั่วโมง ...รายการละครอะไรอย่างนี้ ถ้าอยู่ด้วยกันไม่ให้เค้าดูหรอก เพราะผมจะดูข่าว แต่ส่วนใหญ่เค้าก็ดูกับผมนะ ถ้าเค้าไม่ยอมดูเค้าก็จะขึ้นไปดูเครื่องข้างบน "ไม่งั้นออกไปเล่น"

ถ้าเก็บมีข้อสงสัยในขณะที่ดูรายการที่ดูร่วมกัน ลุงก็จะพูดคุยอธิบายให้เก็บฟังไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งลุงได้ให้ข้อมูลว่า

"เวลาดูทีวีด้วยกัน ก็บอกกับเค้าไปด้วย เค้าก็สนใจนะ ถ้าไม่เข้าใจอะไรเค้าก็จะถาม เราก็จะเล่าให้เค้าฟัง"

นอกจากนี้ลุงยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

"บางทีเวลาไปส่งเค้าที่โรงเรียน เค้าก็จะถามว่าข่าวนี้เป็นมาอย่างไร เราก็เล่าให้เค้าฟัง"

นอกจากนี้ลุงยังใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์แบบควบคุมเวลาอีกด้วย คือจะไม่ให้เก็บดูโทรทัศน์ตึกเกินไป เพราะลุงเกรงว่าการดูโทรทัศน์ตึกเกินไปจะรบกวนเวลาพักผ่อนของเก็บ โดยลุงได้ให้ข้อมูลว่า

"ในวันปกติก็ไม่ให้เค้านอนตึก แต่เค้าจะรู้เวลานอน เพราะต้องไปโรงเรียน"

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของลุงในการดูโทรทัศน์ จึงเป็นการดูโทรทัศน์ร่วมกับเก็บไปด้วย มีการพูดคุยเกี่ยวกับรายการที่ดูร่วมกัน และเน้นการควบคุมเรื่องเวลาในการดูโทรทัศน์ในวันที่เก็บต้องไปโรงเรียน

ครอบครัว ด.ช. นันทปรีชา (ก๊อต)

ก๊อตกับแม่ไม่ค่อยได้ดูโทรทัศน์ด้วยกัน เพราะก๊อตชอบดูรายการการ์ตูน แต่ถึงแม้ว่าแม่จะไม่ได้ดูการ์ตูนกับก๊อตแต่แม่ก็จะคอยควบคุมเนื้อหาการ์ตูนที่ก๊อตดูเป็นประจำ คือ แม่จะพยายามคอยถามก๊อตอยู่เสมอว่าก๊อตกำลังดูเรื่องหรือรายการอะไรอยู่ แม่จะพยายามห้ามไม่ให้ก๊อตดูหรือหลีกเลี่ยงการดูการ์ตูนบางประเภท โดยเฉพาะการ์ตูนที่มีฉากการต่อสู้ที่รุนแรงหรือค่อนข้างอันตราย เพราะก๊อตมักจะเลียนแบบท่าทางที่เห็นในโทรทัศน์ แล้วทำให้บาดเจ็บอยู่เสมอ ๆ โดยแม่ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

“เคยห้ามลูกดูการ์ตูนช่อง 9 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้ หรือแปลงร่าง เพราะไม่มีสาระและน้องเคยเลียนแบบแล้วทำให้เจ็บตัวบ่อย ถ้าแม่ไม่อยู่ดูกับลูกเช่นกำลังทำกับข้าวอยู่ในครัวก็จะร้องถามว่าเค้ากำลังดูอะไรอยู่”

แม่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ถ้าได้ดูด้วยก็จะแนะนำเค้าบอกลูกว่ามันเป็นแค่การ์ตูน คนจริง ๆ เค้าทำไม่ได้หรอก”

แม่มักใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ของก๊อตด้วยวิธีเน้นการควบคุมเนื้อหา เพราะก๊อตอายุน้อย จึงยังไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องของจินตนาการที่เห็นจากโทรทัศน์ได้ และถ้าแม่ได้มีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับก๊อต แม่ก็จะใช้วิธีการมีส่วนร่วมโดยการพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหารายการโทรทัศน์ไปด้วย

ครอบครัว ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง)

เนื่องจากพ่อต้องทำงานหนักทั้งวันทั้งในบ้านและนอกบ้าน รวมทั้งต้องดูแลลูก ๆ ทั้งสาม เพียงลำพังจึงเวลาไม่มีเวลาดูโทรทัศน์เท่าใดนัก ซึ่งพ่อได้เล่าถึงการดูโทรทัศน์ของพ่อให้ฟังว่า

“อย่างกลางวันช่วงเช้าถ้าไม่ไปไหนก็จะนั่งดูอยู่กับเค้า เค้าก็ดูไปตามประสาเค้า เราก็นั่งเล่น เหมือนกับนั่งเฝ้าค่านั่นแหละ นั่งดูที่เค้าดูนะ คือเหมือนดูนั่งเฝ้าลูกนะ”

แม้ว่าในบางครั้งพ่อจะมีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับหญิง แต่พ่อก็ไม่ได้พูดคุยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่ดูร่วมกัน เพราะลักษณะการดูของพ่อเป็นการนั่งเฝ้าหญิงกับพี่ ๆ มากกว่าที่จะตั้งใจดูโทรทัศน์จริง ๆ ดังนั้น พ่อจึงมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์แบบนั่งดูด้วยเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการพูดคุยคำแนะนำหรืออธิบายใด ๆ ระหว่างที่ดูโทรทัศน์ และรายการที่ดูนั้นส่วนใหญ่หญิงกับพี่ชายจะเป็นคนดูเลือกเอง พ่อจะใช้เพียงวิธีควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของหญิงกับพี่ ๆ เพื่อให้ไม่ให้เปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้ และเพื่อไม่ให้เด็ก ๆ นอนดึกในวันที่ต้องไปโรงเรียน ซึ่งพ่อได้เล่าถึงการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ว่า

“ถ้าเราปล่อยเค้าก็จะดูกันทั้งวัน ต้องควบคุมเวลา ผมจะใช้ควบคุมเวลาเป็นหลัก เพราะถ้าควบคุมเวลาไม่ได้ก็ต้องโดนตีกันแน่ เพราะว่าสั่งไว้แล้ว”

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของพ่อในการดูโทรทัศน์จึงเป็นการดูโทรทัศน์ร่วมกับหญิงในบางครั้งเมื่อมีเวลา หรือโอกาส และใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์เท่านั้น

ครอบครัว ด.ญ.พลอยไพลิน (พลอย)

พลอยได้ดูโทรทัศน์คนเดียวบ่อยครั้ง เพราะพ่อกับแม่ต้องทำงาน ลักษณะพฤติกรรมของพลอยที่ชอบออกไปเล่นกับเพื่อนนอกบ้านมากกว่าการดูโทรทัศน์ ทำให้แม่ไม่ได้ควบคุมเรื่องการดูโทรทัศน์ของพลอยมากนัก ถ้าแม่มีเวลารว่างจากการทำงานแม่ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับพลอย โดยพลอยจะเป็นคนเลือกรายการที่ตัวเองสนใจและแม่ก็จะนั่งดูตามไปด้วย รายการที่ดูด้วยกันส่วนใหญ่เป็นรายการละครช่วงเย็นและข่าวภาคค่ำ แม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ของพลอยกับแม่ให้ฟังว่า

“แม่อยู่บ้านตลอด พ่อออกไปขายของทุกวัน พ่อเค้านอนกลางวันขายของกลางคืน แม่ก็ทำของโดยมากเค้าจะดูคนเดียวมากกว่า ไม่ค่อยมีเวลา อย่างจันทร์ถึงศุกร์ ก็จะเป็นช่วงเย็นๆ แบบนี้ ก็ดูหนังตอนเย็นแค่นั้น กลางคืนก็ไม่ค่อยได้ดูตึกเพราะว่านอนเร็ว โดยมากเค้าจะไม่ค่อยได้ดูหรรษา เค้าจะไปเล่นข้างนอกเล่นหน้าบ้าน เล่นแถวนี้ ดูตอนเช้าการ์ตูนนิดหน่อยแค่นั้น”

ถ้าพลอยกับแม่มีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกัน และระหว่างที่ดูนั้นพลอยเกิดความสงสัย ไม่เข้าใจหรือมีคำถามขณะที่ดูโทรทัศน์ แม่ก็จะใช้การพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหารายการที่ดูร่วมไปด้วย ซึ่งแม่ได้เล่าถึงการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ของแม่ด้วยวิธีนี้ให้ฟังว่า

“ส่วนใหญ่ถ้าไม่ไปไหนก็จะดูโทรทัศน์อยู่บ้านกับเค้า เรื่องดูโทรทัศน์แม่ไม่ได้ห้ามอะไรนะ ถ้าอยากดูก็ให้ดู แม่จะดูด้วยถ้าว่าง ถ้ามีอะไรเค้าสงสัยก็จะถาม แต่ตอนนี้พลอยเค้าชอบเล่นมากกว่า”

นอกจากนี้แม่ยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์อีกว่า

“ถึงเวลานอนเราก็ให้นอน ถ้าไม่นอนคือถ้าอยากดูเราก็ให้ดูจนกว่าจะหลับไปเอง เพราะว่าถ้ามันตึกมาก เรายกดูไม่ได้ เพราะถึงเวลาตี 1 ตี 2 ต้องไปตลาด”

อีกสาเหตุหนึ่งที่แม่ไม่ใช้วิธีควบคุมพลอยในเรื่องการดูโทรทัศน์ เป็นเพราะพลอยเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ แม่ได้เล่าถึงพฤติกรรมของพลอยว่า

“น้องพลอยถ้าห้ามแล้วยิ่งอยากดูมาก เพราะถ้าบอกว่าอย่าทำอะไรอย่างนั้นอย่างนี้ บอกห้ามอย่างนั้นเค้ายิ่งอยากดู อย่างเราห้ามมาก ๆ เค้ายิ่งอยากดูว่ามันเป็นอะไร ยิ่งไง ทำไม่ไม่ให้ดู เช่น น้องพลอยถ้าห้ามแล้วยิ่งอยากดูมากเลย”

พลอยมีอิสระในการเลือกดูรายการต่าง ๆ ตามความสนใจ โดยไม่ถูกบังคับหรือควบคุม เพราะพลอยเป็นลูกคนเดียวแม่จึงตามใจ ถ้าแม่มีโอกาสได้ดูโทรทัศน์กับพลอยแม่ก็จะพูดคุยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ไปด้วย ดังนั้นแม่จะใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับพลอยในลักษณะใดบ้างนั้น จึงขึ้นอยู่กับเวลาว่างจากการทำงานของแม่ในแต่ละครั้ง

ครอบครัว ด.ช. ปรินทร์ (บิ๊ก)

บิ๊กกับพ่อมีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกันเป็นประจำทุกวันโดยเฉพาะตอนเย็นหลังจากบิ๊กกับพ่อกลับจากโรงเรียนและจากที่ทำงาน เนื่องจากเวลาที่ทั้งคู่กลับถึงบ้านก็เป็นเวลาเย็นมากแล้วพ่อจึงไม่อนุญาตให้บิ๊กออกไปเล่นนอกบ้าน บิ๊กต้องทำการบ้านหลังจากนั้นบิ๊กจะนั่งดูโทรทัศน์กับ

พ่อเพราะการดูโทรทัศน์เป็นการพักผ่อนที่สะดวกที่สุดในขณะนั้น เนื่องจากพ่อบ๊วกเป็นทหารจึงมักสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เป็นประจำ รายการโทรทัศน์ที่ดูส่วนใหญ่มักเป็นรายการข่าวประจำวันและสารคดี ทำให้บ๊วกได้ดูรายการเหล่านี้ร่วมกับพ่อไปด้วย แต่ในบางครั้งที่บ๊วกกับพ่อสนใจดูรายการโทรทัศน์ที่ต่างกัน ทั้งสองจะแยกกันไปดูโทรทัศน์คนละเครื่อง โดยพ่อจะเป็นคนขึ้นไปดูโทรทัศน์ในห้องนอนคนเดียวซึ่งการแยกกันดูในลักษณะนี้ทำให้การมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ของบ๊วกกับพ่อลดลง พ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“มีบ้างที่ความสนใจไม่ตรงกัน ที่บ้านมีทีวี 2 เครื่อง ถ้าไม่ดูรายการเดียวกันพ่อก็จะวิ่งขึ้นไปดูโทรทัศน์บนบ้าน ปล่อยให้เค้าอยากดูอะไรก็ให้เค้าดู”

นอกจากนี้บ๊วกมักจะนำคำถามในเรื่องที่สงสัยในการดูโทรทัศน์มาเป็นหัวข้อในการสนทนาในระหว่างวัน ซึ่งพ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“เค้าดูข่าวกับเราทุกวัน เค้าจะชอบดูรายการกับผู้ใหญ่ อย่างข่าว สารคดี เวลาดูแล้วเค้าจะชอบตั้งคำถาม บางทีก็เก็บไปถามในรถบ้าง เหมือนอย่างตอนนี้ช่วงเลือกตั้งเค้าจะถามว่าเขตบางเขน เค้าส่งใครลงสมัคร ซึ่งมันนอกเขตที่เราไม่รู้ เค้าจะถาม เค้าจะสนใจข่าวตามกระแส “

สำหรับวันที่บ๊วกต้องไปโรงเรียนพ่อจะควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของบ๊วก คือ พ่อไม่อนุญาตให้บ๊วกนอนดึก เพราะเกรงว่าจะทำให้บ๊วกตื่นสายแล้วไปโรงเรียนไม่ทัน โดยพ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“ก็จะนั่งดูทีวีกันด้วยกันถ้าเค้าไม่ออกไปไหนหรือขึ้นไปเล่นเกมในห้องนอน ส่วนมากจะควบคุมเวลา ถ้าเค้าต้องไปเรียน แต่คุมเนื้อหาน้อยนะ เพราะเค้าดูตามที่เรารู้ เค้าไม่ค่อยดูอะไรที่เราไม่รู้ อย่างละครนี่เค้าไม่ค่อยได้ดูเลย”

วันหยุดอย่างวันเสาร์-อาทิตย์ ในช่วงเช้าบ๊วกชอบดูการ์ตูน โดยพ่อจะปล่อยให้บ๊วกได้เลือกดูรายการต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ แต่ในช่วงที่มีข่าวพ่อจะเลือกดูบ้าง และบางวันก็จะมีการออกไปเช่าวีดีทัศน์ (วีซีดี) มาดู โดยบ๊วกกับแม่จะเป็นคนเลือกรายการที่สนใจ ซึ่งพ่อได้ให้ข้อมูลว่า

“ละครผมก็ไม่ค่อยได้ดู ดูก็ดูหนัง หนังแผ่น ก็จะเป็นเหมือนหนังย้อนประวัติศาสตร์ อะไรอย่างนี้ หนังสือนะคุณ ส่วนมากก็ดูหนังฝรั่ง หนังสือนะคุณ ไทยก็ออกไปทางพวกตลก ๆ นะ แม่กับลูกเค้าเข้ามาเราก็ดูด้วย หนังสือนะคุณ มากเราก็ไม่....”

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของพ่อในการดูโทรทัศน์ของบิก จึงเป็นการมีส่วนร่วมด้วยวิธีดูโทรทัศน์กับบิกไปด้วย พูดคุยเกี่ยวกับรายการที่ดูไปด้วย และใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์

ครอบครัว ด.ช. สุชาติ (แอร์)

แม่ได้ดูโทรทัศน์ร่วมกับแอร์ทุกวันโดยเฉพาะช่วงเวลาหลังจากที่แอร์กลับบ้านจากโรงเรียนหรือในวันหยุด ทุกครั้งที่แอร์ดูโทรทัศน์แม่จะสามารถรู้ได้ว่าแอร์กำลังดูเรื่องอะไรอยู่ เพราะที่ตั้งโทรทัศน์วางไว้ใกล้กับที่ทำงานของแม่ ดังนั้นแม่จึงมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับแอร์เสมอ รายการที่ดูด้วยกันเป็นประจำ คือ รายการละครหลังข่าว ทั้งสองคนแม่ลูกจะติดตามดูร่วมกันเป็นประจำทุกคืน ซึ่งแม่ได้ให้ข้อมูลว่า

“ตอนเย็นอย่างนี้ ถ้าไม่มีแขกมาทำผมที่ร้าน จะดูด้วยกันตลอด เค้าชอบดูละครเราก็ชอบดูด้วย แต่ถ้าดูกันคนละเรื่องเค้าจะขึ้นไปดูบนบ้าน”

นอกจากนี้แม่ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ร่วมกับแอร์ว่า

“ถ้าดูด้วยกันต่างคนก็ต่างนั่งดู เค้าอยากดูอะไรก็ปล่อยให้เค้าดู ทีวีก็ตั้งอยู่หน้าใจดูอะไรเราก็รู้ แต่ในรายการทีวีก็ไม่มีอะไรรุนแรงนะ แต่บางครั้งก็จะสอนเค้าว่ายาเสพติด ยกพวกตีกันอย่างนี้มันไม่ดี ส่วนใหญ่เราจะคุมเค้าเรื่องเวลาอย่างเดียว อย่างวันที่ไปโรงเรียน ถ้าหนังจบก็ให้เข้านอน ”

แอร์กับแม่สามารถเลือกดูรายการโทรทัศน์ได้ตามความสนใจ โดยที่แม่ไม่ได้บังคับหรือควบคุมเรื่องเนื้อหา เป็นเพราะแม่เห็นว่าแอร์โตพอที่จะแยกแยะสิ่งที่เห็นในโทรทัศน์ได้เองบ้างแล้ว และแม่คิดว่ารายการโทรทัศน์ในปัจจุบันไม่มีเนื้อหาที่รุนแรง เมื่อแอร์มีโอกาสในการดูโทรทัศน์กับแม่ แม่จะพูดคุยเกี่ยวกับรายการที่ดูร่วมไปด้วย นอกจากนี้แม่จะคอยควบคุมเรื่องเวลาในการ

ดูโทรทัศน์เพื่อไม่ให้แอร์นอนดึก เพราะเกรงว่าการดูโทรทัศน์จะไปรบกวนเวลาพักผ่อนของแอร์ และทำให้แอร์ตื่นไปโรงเรียนสาย

สรุปการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก ได้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก

ครอบครัว	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการดูโทรทัศน์ของเด็ก			
	ผู้ปกครอง ดูโทรทัศน์ กับเด็ก	ผู้ปกครอง พูดคุยกับเด็ก เกี่ยวกับ รายการ โทรทัศน์	ผู้ปกครอง ควบคุมการดูโทรทัศน์	
			เวลา	เนื้อหา
ด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม)	✓	✓	✓	-
ด.ช. จิระวัฒน์ (พลู๊ด)	✓	✓	✓	-
ด.ญ. อัญญา (อ้น)	✓	✓	✓	-
ด.ญ. เนตรอัปสร (ก๊อฟ)	✓	✓	✓	-
ด.ญ. บุษราคัม (ออม)	✓	✓	-	-
ด.ญ. นิสานุชย์ (มะปราง)	✓	-	-	-
ด.ช. นทีพงษ์ (แก๊บ)	✓	✓	✓	-
ด.ช. นันทปรีชา (ก๊อต)	✓	✓	-	✓
ด.ญ. สัตร์รัตน์ (หญิง)	✓	-	✓	-
ด.ญ. พลอยไพลิน (พลอย)	✓	✓	-	-
ด.ช. ปรินทร์ (บ๊ิก)	✓	✓	✓	-
ด.ช. สุชาติ (แอร์)	✓	✓	✓	-

จากตารางสรุปได้ว่า จำนวนครอบครัวทั้งหมด 12 ครอบครัว ผู้ปกครองในทุกครอบครัว ได้ดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็ก

จากจำนวนครอบครัวทั้งหมด 12 ครอบครัว มีจำนวน 10 ครอบครัวที่ผู้ปกครองพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ และมีจำนวน 2 ครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนร่วมในการพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์

จากจำนวนครอบครัวทั้งหมด 12 ครอบครัว มีจำนวนครอบครัวที่ผู้ปกครองการควบคุมเวลาแต่ไม่ได้ควบคุมเนื้อหาการดูโทรทัศน์จำนวน 8 ครอบครัว มีครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ควบคุมเวลาแต่ควบคุมเนื้อหาการดูโทรทัศน์จำนวน 1 ครอบครัว และมีครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ได้ควบคุมทั้งเวลาและเนื้อหาในการดูโทรทัศน์จำนวน 3 ครอบครัว

จากตารางสรุปได้ว่า ผู้ปกครองในทุกครอบครัวได้ดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็ก และขณะที่ดูโทรทัศน์ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่ดูร่วมกัน นอกจากนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเน้นการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็กมากกว่าควบคุมเรื่องเนื้อหา

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน อาจส่งผลให้รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็กมีความแตกต่างออกไปด้วย ซึ่งรูปแบบการสื่อสารในแต่ละครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก ดังนี้

4.3.1 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน อาจส่งผลให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็กมีความแตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก อธิบายได้ดังนี้

ครอบครัว ด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม)

แม้ว่าปลื้มจะเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับที่แม่สอน แต่เนื่องจากแม่ต้องสอนพิเศษเด็กหลังเลิกเรียนและบางครั้งต้องเตรียมงานที่โรงเรียน ทำให้แม่ไม่ค่อยมีเวลาให้ปลื้มเท่าใดนัก แต่แม่ก็เชื่อว่าปลื้มโตพอที่จะสามารถดูแลตัวเองได้แล้ว แม่จึงวางใจปลื้มให้กลับบ้านเพียงลำพัง และ

ทำอะไรได้โดยที่แม่ไม่ต้องคอยควบคุม ซึ่งส่งผลไปถึงการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์กับปลื้ม คือ ปลื้มจะมีอิสระในการเลือกดูรายการต่าง ๆ ได้ตามความชอบ โดยแม่คอยให้คำแนะนำอธิบายร่วมไปด้วยเมื่อปลื้มมีคำถาม หรือข้อสงสัย นอกจากนี้แม่จะคอยควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของปลื้ม เพื่อไม่ให้ปลื้มนอนดึกเพราะปลื้มต้องตื่นไปโรงเรียนแต่เช้า และเกรงว่าการนอนดึกจะทำให้ปลื้มไม่มีสมาธิในการเรียน ซึ่งลักษณะการที่แม่ไว้ใจปลื้มให้ได้มีอิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองมากขึ้น รวมถึงการมีอิสระในการดูโทรทัศน์ จะช่วยส่งเสริมรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ช. จิระวัฒน์ (พลุค)

แม่เห็นว่าพลุคโตพอที่จะมีเหตุผลเป็นของตัวเองแล้ว แม่จึงเปิดโอกาสให้พลุคได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และปล่อยให้พลุคได้มีอิสระในการตัดสินใจ รวมไปถึงการปล่อยให้พลุคเลือกดูรายการโทรทัศน์ได้ตามความพอใจ เมื่อพลุคมีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับแม่ พลุคสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับแม่เกี่ยวกับรายการที่ดูด้วยกันได้อย่างอิสระ และทำให้พลุคได้มีโอกาสพูดคุยใกล้ชิดกับแม่มากขึ้นด้วย ในขณะที่ดูโทรทัศน์ที่ดูร่วมกันจะช่วยส่งเสริมการสื่อสารพูดคุยในลักษณะที่เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างพลุคกับแม่ โดยเฉพาะในเรื่องที่มีความสนใจตรงกัน เช่น รายการเฟี้ยวแพคเตอร์ที่พลุคกับแม่มักจะดูด้วยกันทุกคืนวันเสาร์-อาทิตย์ แม้ว่ารายการที่พลุคดูร่วมกับแม่นั้นจะค่อนข้างเสี่ยงต่อการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ แต่แม่ไม่ห้ามพลุคในการดูโทรทัศน์ เพราะแม่คิดว่าเด็กเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น แม่จะใช้วิธีการดูโทรทัศน์ร่วมกับพลุคไปด้วยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันไปด้วย เพราะแม่คิดว่าพลุคโตพอที่จะแยกแยะเรื่องจริงกับเรื่องที่เห็นในโทรทัศน์ได้แล้ว ยกเว้นเรื่องผี ซึ่งลักษณะการดูโทรทัศน์ร่วมกันของแม่กับพลุคเช่นนี้จะเป็นการช่วยเสริมสร้างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น

ครอบครัว ด.ญ. อัญญา (อัญ)

พ่อนเห็นว่าอัญโตพอที่จะรับผิดชอบตัวเองได้บ้างแล้ว จึงปล่อยให้อัญได้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น โดยที่พ่อไม่ต้องคอยควบคุมเหมือนตอนเด็ก ๆ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวอัญจึงมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยซึ่งส่งผลรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของพ่อร่วมในการดูโทรทัศน์

คือ อันสามารถเลือกดูรายการโทรทัศน์ได้เองตามความสนใจ พ่อจะให้การแนะนำอันเลือกดูรายการที่มีเนื้อหาสาระ โดยไม่ได้บังคับให้อันต้องดูตามพ่อ แต่พ่อจะใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของอันไม่ให้อันนอนดึกในวันที่ต้องไปโรงเรียน เพราะพ่อเกรงว่าอันจะพักผ่อนไม่เพียงพอ แล้วทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน

ครอบครัว ด.ญ. เนตรอัปสร (ก๊ฟ)

แม้ว่าก๊ฟจะเป็นลูกคนเดียว แต่เนื่องจากแม่เห็นว่าก๊ฟโตพอที่จะรับผิดชอบตัวเองได้แล้ว แม่จึงปล่อยให้ก๊ฟสามารถตัดสินใจและทำอะไรได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องคอยควบคุม ส่งผลไปถึงเรื่องการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์ คือ แม่ปล่อยให้ก๊ฟสามารถดูรายการต่าง ๆ ได้ตามใจชอบ เพราะแม่คิดว่าโทรทัศน์อาจช่วยให้ก๊ฟคลายเหงาได้ แต่เมื่อมีรายการที่แม่สนใจแม่ก็จะมาดูร่วมกับก๊ฟ บางครั้งแม่จะพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหารายการที่ดูกับก๊ฟไปด้วย การดูโทรทัศน์ร่วมกันของก๊ฟกับแม่จะช่วยจุดประเด็นหัวข้อในการพูดคุย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันมากขึ้น โดยเฉพาะในรายการที่ทั้งคู่ให้ความสนใจตรงกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์ของแม่ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวให้มีแนวโน้มเป็นแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น

ด.ญ.บุษราคัม (ออม)

ป้ามีหน้าที่ดูแลออมแทนพ่อกับแม่ของอม ป้าจึงไม่ควบคุมหรือบังคับออมเท่าใดนักและป้าเห็นว่าอมที่เป็นเด็กอ่านหนังสือง่าย ป้าจึงไว้ใจและเชื่อใจอมว่าอมจะไม่ทำอะไรออกนอกถนนอกทางหรือทำในสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งส่งผลไปถึงการมีส่วนร่วมของป้าในการดูโทรทัศน์ คือป้าจะปล่อยให้อมจะมีอิสระในการเลือกดูรายการต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ ป้าจะดูโทรทัศน์ร่วมกับอมทุกครั้งหลังจากที่ป้าเสร็จจากการทำงานแล้ว พฤติกรรมของอมที่สนใจดูโทรทัศน์เพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และอมเป็นเด็กที่นอนหลับง่ายทำให้ป้าไม่ควบคุมเรื่องเวลาในการดูโทรทัศน์ นอกจากนี้การดูโทรทัศน์ร่วมกันของอมกับป้าจะช่วยจุดประเด็นหัวข้อในการพูดคุยและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากขึ้น รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวจึงมีแนวโน้มเป็นแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

ครอบครัว ด.ญ. นิสابุษย์ (มะปราง)

มะปรางกับยายมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เพราะยายมีหน้าที่ดูแลมะปรางแทนแม่ของมะปราง ยายเห็นว่ามะปรางเป็นเด็กที่อ่านหนังสือง่ายและเห็นว่ามะปรางโตแล้วมีเหตุผลเป็นของตัวเองและมีความฉลาดพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้โดยที่ยายไม่ต้องบอก ดังนั้นยายจึงปล่อยให้มะปรางมีอิสระในการตัดสินใจและทำอะไรด้วยตัวเอง รวมถึงเรื่องการดูโทรทัศน์มะปรางสามารถเลือกดูรายการโทรทัศน์ที่ชอบได้ตามความสนใจโดยไม่มีห้าม ยายจะดูรายการต่าง ๆ ตามที่มะปรางกำลังดู ซึ่งการมีส่วนร่วมของยายในการดูโทรทัศน์ในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวให้เป็นแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น

4.3.2 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟังกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็กครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง มีดังนี้

ครอบครัว ด.ช. นทีพงษ์ (แก้ว)

เนื่องจากลุงไม่มีลูก ลุงจึงรับแก้วมาเลี้ยงดูโดยให้ความรักและความดูแลเอาใจใส่เสมือนลูกแท้ ๆ คนหนึ่ง แก้วต้องเคารพเชื่อฟังลุงเพราะในสายตาลุงเห็นว่าแก้วยังไม่มีวิจารณญาณหรือประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตมากพอ เมื่อลุงมีความคิดเห็นเช่นนี้จึงส่งผลต่อไปถึงเรื่องการดูโทรทัศน์ร่วมกัน คือ ถ้าแก้วกับลุงได้ดูโทรทัศน์ร่วมกันแก้วต้องดูรายการโทรทัศน์ตามลุงเพราะลุงเห็นว่ารายการที่แก้วดูนั้นไม่มีสาระประโยชน์ หรือรายการที่แก้วดูนั้นยังเป็นรายการที่เน้นความบันเทิง แต่แก้วก็ยินดีที่จะดูรายการเดียวกับลุง ถ้าแก้วมีคำถามหรือข้อสงสัยขณะดูรายการโทรทัศน์ ลุงก็จะใช้การอธิบาย แนะนำให้แก้วฟังไปพร้อมกับการดูโทรทัศน์ ก่อให้เกิดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์แบบผู้ปกครองพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาหรือรายการโทรทัศน์ตามมา ซึ่งตรงข้ามกับเมื่อลุงได้ดูรายการที่แก้วเลือกดู ลุงจะมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์แบบดูร่วมกันกับ แก้วอย่างเดียว โดยไม่มีการแสดงความคิดเห็น เพราะเป็นรายการที่ลุงไม่ได้สนใจและไม่ได้สนับสนุนให้แก้วดูแต่ก็ไม่ได้ห้าม นอกจากนี้ลุงยังใช้การควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ โดยไม่ให้แก้วดูโทรทัศน์ดึกจนเกินไป เพราะเกรงว่าแก้วจะตื่นสายและไปโรงเรียนไม่ทัน

ครอบครัว ด.ช. นันทปรีชา (ก๊อต)

เนื่องจากก๊อตมีอายุน้อยและเป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัว แม่จึงต้องคอยให้การควบคุมดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด สาเหตุที่ก๊อตต้องเชื่อฟังแม่เพราะแม่เห็นว่าก๊อตยังไม่สามารถรับผิดชอบหรือตัดสินใจอะไรด้วยตัวเองได้ แต่สิ่งที่แม่ทำไปทั้งหมดนั้นก็เพราะความรักและความเป็นห่วง ส่งผลให้มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวก๊อตเป็นแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง ซึ่งรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูโทรทัศน์ คือ แม่จะคอยควบคุมเนื้อหารายการที่ก๊อตดู เพราะเกรงว่าก๊อตจะเลียนแบบสิ่งที่เห็นในโทรทัศน์และอาจเกิดอันตรายขึ้น เมื่อแม่มีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับก๊อต แม่มักจะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ดีให้ก๊อตฟังไปด้วย

ครอบครัว ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง)

เนื่องจากพ่อต้องออกไปทำงานตั้งแต่เช้าและกลับถึงบ้านค่อนข้างเย็นเป็นประจำ เมื่อกลับมาถึงบ้านพ่อก็ต้องดูแลร้านต่อ รวมทั้งต้องดูแลลูก ๆ ทั้งหมดเพียงลำพังคนเดียว หญิงกับพี่ ๆ จึงต้องเชื่อฟังพ่อโดยไม่มีข้อโต้แย้งทำให้มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเป็นแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง การที่พ่อต้องทำภาระหนักเพียงลำพังส่งผลให้พ่อก็คอยมีเวลาว่างและไม่มีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับหญิงเท่าใดนัก เมื่อพ่อก็คอยช่วยงานหรือช่วยดูแลลูก ๆ ให้ พ่อก็จึงมักใช้โทรทัศน์เป็นเสมือนพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อไม่ให้หญิงกับพี่ชายหญิงรบกวนเวลาในการทำงาน โดยพ่อก็คอยเน้นการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็กเพราะพ่อก็คอยเกรงว่าจะทำให้เด็ก ๆ ตื่นไปโรงเรียนสาย

ครอบครัว ด.ญ. พลอยไพลิน (พลอย)

พลอยถูกเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เพราะจากประสบการณ์ของแม่ที่ได้เคยสูญเสียพี่ชายพลอยไปแล้วหนึ่งคน ความรักความห่วงใยทั้งหมดของแม่จึงทุ่มเทมาที่พลอย พลอยต้องอยู่ในสายตาแม่และเชื่อฟังแม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลให้มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง แต่ในเรื่องการดูโทรทัศน์แม่กลับไม่ได้ควบคุมการดูโทรทัศน์ของพลอยเลย เพราะแม่รักและตามใจพลอย และแม่ได้ให้เหตุผลว่านิสัยส่วนตัวของพลอยที่เป็นเด็กยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ แม่จึงปล่อยให้พลอยดูโทรทัศน์ได้ตามความพอใจ เมื่อแม่มีโอกาสดูโทรทัศน์ร่วมกับพลอย แม่ก็จะพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหารายการที่ดูร่วมไปด้วย

4.3.3 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสานกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานของเด็ก ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสานกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานของเด็ก มีดังนี้

ครอบครัว ด.ช. ปริญทร (บิ๊ก)

พ่อใช้การควบคุมดูแลบิ๊กในบางเรื่อง ขณะเดียวกันพ่อก็ปล่อยให้บิ๊กได้มีอิสระสามารถตัดสินใจหรือทำอะไรได้ด้วยตัวเอง ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เกิดรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน ซึ่งส่งผลไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลาน คือ พ่อจะใช้การมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานกับบิ๊กด้วยการตกลงเวลาในการดูแลบุตรหลาน โดยไม่ผูกขาดความต้องการของพ่อเพียงฝ่ายเดียว รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวบิ๊กจึงมีลักษณะแบบยืดหยุ่นตามสถานการณ์ รวมถึงไปถึงการมีส่วนร่วมของพ่อในการดูแลบุตรหลาน พ่อยอมให้บิ๊กมีอิสระดูรายการตามที่ตัวเองสนใจได้ก็ต่อเมื่อพ่อดูรายการข่าวที่พอสนใจจบแล้ว ซึ่งการมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานในลักษณะนี้จะช่วยให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นแบบผสมผสานมากขึ้น

ครอบครัว ด.ช. สุชาติ (แอร์)

แอร์อยู่กับแม่เพียงลำพังสองคน แอร์จึงต้องเชื่อฟังแม่ในบางเรื่อง ขณะเดียวกันแม่ก็ต้องทำให้แอร์ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ทำให้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวจึงมีรูปแบบผสมผสาน ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของแม่ในการดูแลบุตรหลาน คือ แอร์จะมีอิสระเลือกรายการต่าง ๆ ได้ตามความพอใจ เพราะที่ตั้งโทรทัศน์อยู่ใกล้กับโต๊ะทำงานของแม่ ทำให้แม่จะรู้ว่าแอร์กำลังดูรายการอะไรอยู่ เมื่อใดที่แอร์กับแม่สนใจดูรายการต่างกัน แอร์จะต้องยอมขึ้นไปดูโทรทัศน์ข้างบนบ้าน ขณะที่แอร์กับแม่ได้ดูโทรทัศน์ด้วยกันแม่จะใช้โอกาสนี้ในการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ดูไปด้วย แอร์จะสามารถดูโทรทัศน์ได้จนกระทั่งเวลาประมาณ 22.00 น. หลังจากนั้นแม่จะให้แอร์ขึ้นไปนอน เพราะแอร์ไปโรงเรียนในตอนเช้า ซึ่งแอร์ก็เชื่อฟังแม่แต่โดยดี

สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานของเด็ก ได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	ครอบครัว	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก			
		ผู้ปกครองดูโทรทัศน์กับเด็ก	ผู้ปกครองพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์	ผู้ปกครองควบคุมการดูโทรทัศน์	
				เวลา	เนื้อหา
รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย	ด.ญ. รสสุคนธ์ (ปลื้ม)	✓	✓	✓	-
	ด.ช. จิระวัฒน์ (พลู๊ด)	✓	✓	✓	-
	ด.ญ. อัญญา (อัญ)	✓	✓	✓	-
	ด.ญ. เนตรอัปสร (ก๊อฟ)	✓	✓	✓	-
	ด.ญ. นุชราคม (ออม)	✓	✓	-	-
	ด.ญ. นิสาบุษย์ (มะปราง)	✓	-	-	-
รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง	ด.ช. นทีพงษ์ (แก๊บ)	✓	✓	✓	-
	ด.ช. นันทปริษา (ก๊อต)	✓	✓	-	✓
	ด.ญ. สัตวีรัตน์ (หญิง)	✓	-	✓	-
	ด.ญ. พลอยไพลิน (พลอย)	✓	✓	-	-
รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน	ด.ช. ปรินทร์ (บ๊ิก)	✓	✓	✓	-
	ด.ช. สุชาติ (แอร)	✓	✓	✓	-

จากตารางสรุปได้ว่า ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย จำนวน 6 ครอบครัว ในทุกครอบครัวผู้ปกครองได้ดูโทรทัศน์กับเด็ก มีผู้ปกครองที่ได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์จำนวน 5 ครอบครัวและมีครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์จำนวน 1 ครอบครัว

ในเรื่องการควบคุมการดูโทรทัศน์พบว่ามีความครอบครัวไม่ได้ควบคุมเรื่องเนื้อหาโทรทัศน์จำนวน 6 ครอบครัว ในเรื่องการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์พบว่าจากจำนวนครอบครัวทั้งหมด

6 ครอบครัว มีครอบครัวที่ควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์จำนวน 4 ครอบครัว มีครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ได้ควบคุมเรื่องเวลาในการดูโทรทัศน์จำนวน 2 ครอบครัว

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบยึดถือสังคมหรือเคารพเชื่อฟัง จำนวน 4 ครอบครัวในทุกครอบครัวผู้ปกครองได้ดูโทรทัศน์กับเด็ก ขณะที่ดูโทรทัศน์ผู้ปกครองได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ จำนวน 3 ครอบครัว มีเพียง 1 ครอบครัวเท่านั้นที่ผู้ปกครองไม่ได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ สำหรับเรื่องการควบคุมการดูโทรทัศน์ พบว่าจากจำนวนทั้งหมด 4 ครอบครัว มีผู้ปกครองจำนวน 3 ครอบครัวไม่ได้ควบคุมเรื่องเนื้อหาในการดูโทรทัศน์ มีเพียง 1 ครอบครัวเท่านั้นที่ควบคุมเรื่องเนื้อหา ในเรื่องการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ พบว่าจากจำนวนทั้งหมด 4 ครอบครัว ผู้ปกครองควบคุมเรื่องเวลาจำนวน 2 ครอบครัวและมีครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่ควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์อีกจำนวน 2 ครอบครัว

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบผสมผสาน จำนวน 2 ครอบครัวในทุกครอบครัวผู้ปกครองได้ดูโทรทัศน์กับเด็ก ขณะที่ดูโทรทัศน์ผู้ปกครองได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ จำนวน 2 ครอบครัว ในเรื่องการควบคุมการดูโทรทัศน์พบว่าผู้ปกครองทั้ง 2 ครอบครัวไม่ได้ควบคุมเรื่องเนื้อหาโทรทัศน์ แต่จะควบคุมเรื่องเวลาในการดูโทรทัศน์

จากตารางสรุปได้ทั้งหมดว่า ไม่ว่าจะครอบครัวจะมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวในรูปแบบใดก็ตาม ผู้ปกครองทุกครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูโทรทัศน์กับเด็ก และขณะที่ผู้ปกครองดูโทรทัศน์กับเด็กนั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะพูดคุยเกี่ยวกับรายการที่ดูร่วมกันไปด้วย มีบางครอบครัวเท่านั้นที่ผู้ปกครองไม่ได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ คือ ครอบครัวของ ด.ญ. นิสานุชย์ (มะปราง) กับ ครอบครัวของ ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง) ซึ่งสาเหตุที่ผู้ปกครองหรือยายของ ด.ญ. นิสานุชย์ (มะปราง) ไม่ได้พูดคุยกับมะปรางเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ เนื่องจากยายเห็นว่ามะปรางโตพอที่จะเรียนรู้ได้เอง หรือยายเห็นว่ามะปรางเก่งและฉลาดพอที่จะแยกแยะสิ่งที่ดูในโทรทัศน์ได้ดีกว่ายาย ยายจึงไม่ให้การแนะนำหรืออธิบาย สำหรับผู้ปกครอง หรือพ่อ ของ ด.ญ. สัตริรัตน์ (หญิง) ไม่ได้ให้การแนะนำหรืออธิบายในการดูโทรทัศน์ เนื่องจากพ่อต้องทำงานทั้งที่บ้านและนอกบ้าน และต้องดูแลเด็ก ๆ เพียงลำพังคนเดียวทำให้มีเวลาหรือโอกาสในการดูโทรทัศน์กับหญิงมีน้อยมาก ซึ่งส่งผลให้ไม่มีการพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวทั้ง 3 รูปแบบ ยังจำเป็นต้องเน้นการควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็ก เพราะผู้ปกครองเห็นว่าเด็กยังไม่มีวินัยเพียงพอที่จะควบคุม

เวลาดูโทรทัศน์ของตัวเองได้ในบางครอบครัวที่เด็กมีระเบียบวินัย เช่น รู้จักเวลาที่ต้องเข้านอน ผู้ปกครองจะไม่ใช้การควบคุมเวลา เช่น ครอบครัวของ ด.ญ.บุษราคัม (ออม) กับ ครอบครัวของ ด.ญ. นิสาบุษย์ (มะปราง) แต่ในกรณีของครอบครัวของ ด.ญ.พลอยไพลิน (พลอย) ผู้ปกครองไม่ใช้การควบคุมเวลา เนื่องจากผู้ปกครองรักและตามใจพลอยมาก จึงปล่อยให้พลอยได้ดูโทรทัศน์ โดยไม่ได้ควบคุมเวลา

ขณะที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีแนวโน้มควบคุมเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็ก มีเพียงครอบครัวของก๊อตเท่านั้นที่ผู้ปกครองยังต้องควบคุมเรื่องเนื้อหารายการ สาเหตุนั้นมาจากก๊อตอายุยังน้อย และยังไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่เห็นในโทรทัศน์ได้ ก๊อตเคยเลียนแบบพฤติกรรมการต่อสู้ที่เห็นในรายการการ์ตูนเป็นประจำ ทำให้เจ็บตัวบ่อยครั้ง ผู้ปกครองจึงยังต้องใช้การควบคุมเนื้อหารายการโทรทัศน์

นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูโทรทัศน์ของเด็ก แต่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น เช่น เรื่องเวลาหรือโอกาส เป็นสำคัญ

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย